

16. 6.
16
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

De

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Bom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 63
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

De

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 63 16
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

De

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 6.
16
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

DE

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 6.
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA
DE

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 63 16
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

De

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

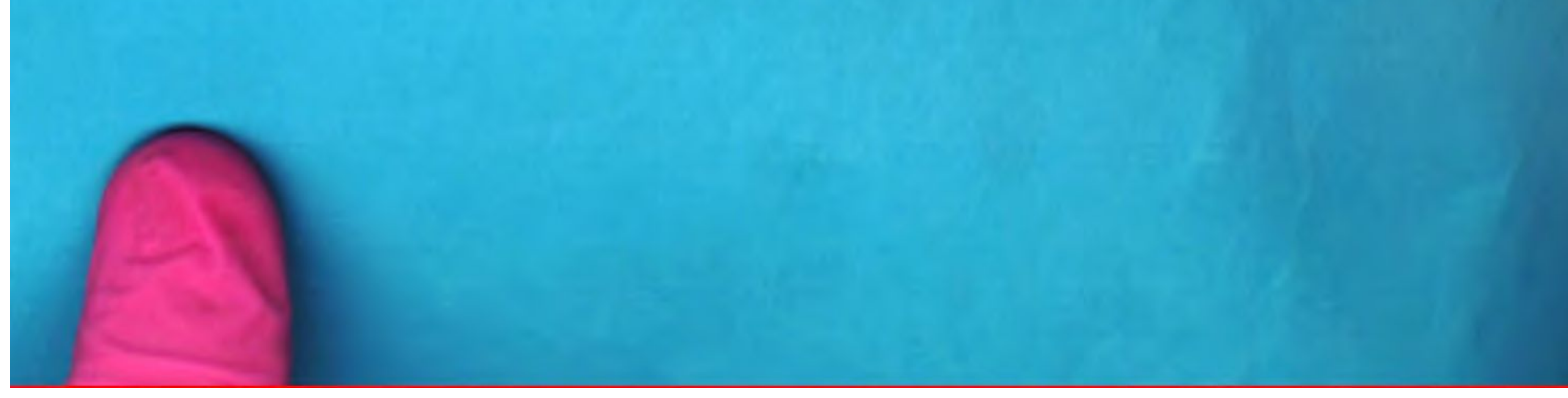
Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 6. 16
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

De

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 6.
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA
DE

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

Kampf- und Kolben-
Gerichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 6.
16.
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

DE

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Bom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 6
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulae ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

De

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Bom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

16. 6
EPHRAIMI GERHARDI

Phil. & J. V. D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens.
Advoc. Ordin.

TRACTATIO JURIDICA

De

JUDICIO DVELLICO

vulgo, Vom

Kampf- und Kolben-

Serichte,

Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon.

FRANCOF. & LIPSIAE. 1735.

PRÆFATIO. AD LECTOREM.

Quamvis actum agere, Iliadaque post Homerum scribere videamur, qui materiam dudum ab aliis, quod videri posset, plane exhaustam argumenti loco selegerimus, tamen omnino nos spes non destituit, fore, ut nec hic labor fructu suo careat, nec omnia aliorum ingeniis debere dicamur. Sane, si de Scriptoribus, quicunque tandem sint, duellieis nostrum proferre licet iudicium, alio atque alio quilibet instituto rem pertractavit. Sic qui ad Longobardorum imprimis mores atque eorum abrogationem per Pontifices factam respererunt, vel etiam jus Romanum Quaestionibus eo pertinentibus applicare conati fuerunt, ex Italis & Gallis plerique sunt, e quibus mihi quidem videre licuit ANDR. ALCIATVM *de singulari certamine*, (qui liber partim Tractatibus Tractatum, partim Tomo Operum Alciati III. insertus, tum etiam separatim Lugduni 1543. in 8. recusus est) LVCAM FLORONVM DE SOLORALO, *de prohibitione duelli*, Venet. 1610. in 4. *Tractatum de Duello, in quo quicquid ab utroque*
A 2 *jure,*

jure, a Sacro Concilio Tridentino, a summis Pontificibus de duello sancitum est, præcipue vero Constit. Clementis VIII. Pontif. Max. accuratissime explicatur, auctore ALEXANDRO PEREGRINO, Capuano, ex ordine Cler. Regul. Venet. 1614. in 4. Pertinet huc maxime GREG. CARAFÆ de Monomachia seu duello, Opus Theologicum Morale, Romæ, nitidissimis illud typis excudente Mascardo, 3647. in fol. Plures qui videre vult adeat, præter citatos in ipsa dissertatione, LIPENIVM in Bibliotheca Iuridica voce Duellum. Cæterum, quæ extant ea de re MIRANDVLANI, SALVARO, OLIVERII MARKANI, ANDR. STENGHELSTRVPII, VFFELMANNI, MVTII, FRIEDLIBII, aliorumque scripta, ea mihi aspicere nondum contigit; uti nec NICOL. VPTONI, Canonici Sarisburienfis, de Studio militari opera uti licuit, qui L. II. cap. 3. 4. 5. 6. 7. singularia multa duellorum continet. E Germanis maxime hic appellandus HENR. BOCERVS qui in tractatu de bello & duello, Tubingæ anno 1616. in 8. edit. L. II. cap. I. de duello judiciali, quamvis breviter tantum agit, cujus tamen tractatus de jure pugnae, qui Tubingæ 1691. in 4. prodiit, ab illo plane non est diversus, sed mutato saltem titulo recusus. Idem eodem tempore negotium suscepit, AVG. VISCHERVS, in tractatibus duobus, quorum prior de duello proviso, alter de improvviso audit, Jenæ 1617. in 8. qui tamen in eo censuram meretur, quod non suo sed alieno cortice navigaverit, dum Disput. 10. MICH. BEVTHERI de duello Argentorati 1609. habitam; integram de verbo

bo ad verbum exscripsit, nihilque praestitit, nisi quod notis aliquibus autorumque, falsis licet plerumque, citatis auxerit, non quidem plane suppressio, obiter tamen tantum citato BEVTHERI nomine, ut taceam, quam minus apte supra dictorum hic vestigia premens, jus Romanum fictis quaestionibus circa ipsum pugnandi modum &c. applicando operam atque oleum perdiderit. Melioris notae sunt Discursus Academici, hic historico politicus, aliter moralis; quos tum ANDR. RIVINVS, *de Duello* anno 1649. tum IAC. THOMASIVS *de duellorum diversi generis moralitate* 1671. Lipsiae publicarunt. Propius tamen argumentum nostrum tangit, elegans SAM. RACHELI tractatus *de Duellis*; quem instar disputationis sub Praesidio ERICI MAVRITII habitae ejusdem Opusculis insertum invenies; itemque CHRIST. EBELINGII tractatus *de provocatione ad iudicium Dei*, Lemgov. 1609. in 4. qui integro capite tertio *de iudicio duellico* agit. Nec non dissertationes quatuor: prima LAVR. BANKII, *de duellis eorumque natura & jure* Franeq. 1659. secunda M. EBERH. RVDOL. ROTHII, *de antiquissimo illo more, quo Veteres innocentiam suam per duella probare nitebantur*, in Gymnas. Ulmenfi anno 1678. tertia IOACH. IO. MADERI *de Duello, ut iudicii quondam specie*, Helmst. 1679. quarta FRIDER. SCHRAGII, *de Monomachia*, Argentor. 1682. habitae; quorum sane conspectus facile, ne hanc nostram publicae luci daremus, efficere potuisset. Nihilominus tamen haud veriti sumus, & nostrum hoc antiquitatis juridicae specimen,

quamvis de eadem materia, Tibi, benevole Lector, f-
stere : partim quod multa nobis relicta viderentur, quæ
citatis autoribus indicta manserant, partim, quod mo-
ralitatem ejusdem, non ubique, uti debebat, expensam
fuisse visum fuerit. Vbi tamen sancte testamur, nos
minime immaturo novaturiendi zelo, aut auræ popu-
laris captandæ gratia, sed solo rei inquirendæ studio
eo adactos fuisse. Scilicet observabatur animo infi-
gnis ex antiquitatum Germanicarum studio capiendæ
utilitas, quod uti communiter alias negligitur, ita sa-
ne non proletariam meretur industriam. Hinc cum
hujus in primis studii commendatorem, pro eo, quo
in me est, favore, in Consultissimo Domino Præfide
habuerim, ipseque eo nova Speculatoris Saxonici pa-
riter & Suevici, cui nunc operam impendit, editione
allaboret, occasione textus dissertationi nostræ præfi-
xi præsentem *de duello, ut Iudicii quondam Specie*, per-
quisitionem tentavi. Neque vero hic legem com-
pendii transgredi aut potui, aut volui, cum crescen-
tem sub manibus materiam paucarum pagellarum spa-
rium non caperet; ampliorem interim hac de re Com-
mentationem integro, si Deus vires concesserit, Tra-
ctatui reservans. Tu igitur, benevole Lector, præ-
senti, quantum illum tenues admodum facultatis vi-
res præstare permiserunt, labore ex animo fructu, at-
que nostrum conamen tibi que inserviendi studium
commendatum habe.

CAPVT I.

De modo & moralitate Iudicii du- ellici generatim.

Conspectus Capitis.

- §. I. Quid hic sub nomine Iudicii duellici intelligatur.
§. II. Quantum differat a Faidis & diffidationibus.
§. III. itemque a duellis nostri temporis & bellis pri-
vatis. §. IV. Esse modum probandi. §. V. Modus
procedendi sistitur. §. VI. Diversa duelli genera re-
censentur. §. VII. Majorem ejus fuisse usum in pur-
gando quam in asserendo. §. VIII. Interim tamen &
hic usurpatum fuisse. §. IX. Moralitas ejus aliter ex
puncto juris aliter ex prudentie regulis dijudicanda.
§. X. An repugnauerit juri naturali. §. XI. An
& quatenus pugnet cum Christiano cultu. §. XII.
Cur displicuerit Pontificibus Romanis. §. XIII. An
nocuerit Reip. §. XIV. An vero prodesse potuerit.
§. XV. An sit medium veritati inveniendae aptum.
§. XVI. Quantum hoc praestet purgatio Canonica
& Tortura.

DE Judicio Duellico, quod ut antiquitate abstrusissima fundatur; ita specierum diversitate multiplex atque varium existit, diserturis prima omnino cura esse debet, quo Lectori pateat, quid nobis, in præsenti, quam aggredimur, contemplatione sub nomine Judicii duellici veniat. Neutiquam vero, ut communiter alias fieri solet, evolutioni & variae acceptioni nominis nimium spatii tribuemus, existimantes, si de re confiterit, de vocibus facile conventurum. Atque sic non prolixè investigabimus, an duellum derivandum sit a bello, quasi diceres duorum bellum, quoniam inter duos tantum primum fuerit bellum, quod existimat JVL. CAES. SCALIGER, (a) nec an certatio duarum partium duellum vocari possit, quod affirmat VISCHERVS (b) & quæ sunt reliqua. (c) Id solum hic negotii nobis erit, ut ostendamus, quomodo iudicium, quod hic intendimus, duellicum a ratione reliquorum, quibus pariter sua iustitiæ, ut in bello

(a) *L. III. Poeticis Cap. 90.* edit. in fol. de anno 1561. p. 142.

(b) *de Duello* p. 510.

(c) quæ videantur apud VARRONEM L. VI. de lingv. lat. edit. quæ cum Coniectaneis IOS. SCALIGERI 1581. in octavo prod. p. 20. 74. GROTIUM de Jur. Bell. & Pacis. L. I. c. 1. §. 2. n. 2. BECHMANNUM de Origin. Lat. Lingu. voce Bellum VOSSIVM

bello publico, fortitudinis, ut in rixa & subsequuta
digladiatione, violentiæ, ut in latrocinio & rapina,
ostendationis virum & celeritatis, ut in Spectaculo
&c. constitit probatio, separatim velimus. Enim
vero nihil hic aliud proponere animus est, nisi for-
mam & iustitiam Judicii, quo, deficientibus aliis suf-
ficientibus indicis, per duellum, autoritate judicis
susceptum, rei, de cujus veritate aut iustitia nondum
plene constiterat, probatio instituebatur. Adeo, ut
illud sic recte cum FRANCISCO HOTMANNO (d)
definitum putemus, quod sit: *Duorum concertatio,
ea lege instituta, ut ex ipsius eventu de re ambigua diju-
dicetur.*

§. II.

Verum, ne cuipiam ea quæ iisdem pene, qui-
bus iudicium duelli temporibus usitata fuit inimicum
animum declarandi ratio, quæque communiter sub
Faidorum aut Diffidationum nomine venit, (germ.
Befehdungen) scrupulum moveat, paucis differen-
tiam eorum indagabimus. Erat autem Diffidatio,
prout eam BOCERVS (a) definivit, *denunciatio ani-
mi hostilis, qua quis alii cuipiam significat, se eum
armis, igne, spoliis, rapinis persequuturum.* A
B 2 pri-

*in Etymologico, eadem voce, edit. Amst. 1662. fol. 69. SAL-
MASIVM Plinian. Exercit. in Solinum p. 676. VORSTIVM de
latin. falsa l. mer. susp. Cap. XIV. p. 110. sqq. BOCERVUM de
Duello p. 10. 11.*

(d) *Disputat. Feudali. Oper. quæ anno 1599. in fol. prodire
Tom. II. Cap. XLII. p. 897. lit. C.*

(a) *in tractatu de crimine diffidationis, predationis, latrocinii*

prima scilicet inde Germanorum ætate, quod a Tacito jam commemoratum est, hic ubivis mos invaluerat, ut & amicitias & inimicitias communes haberent; hinc eadem ad Francos consuetudo devoluta erat, ut de rebus controversis manu potius & privatis conflictibus quam coram judicio Sententia lata experirentur. (b) Quod etiam malum tantas Successu temporis vires sumsit, ut non obstante gravissima Imperatorum & Regum Francicorum cura totam Germaniam invaserit; hinc Imperatores non uno ictu Hydram hanc Lernæam interficiendam existimantes, variis remediis eo laborarunt, ut successive ad æquitatis & justitiæ regulam pessimum hunc morem redigerent, (c) donec Maximilianus I. Patris Friderici III.

Et incendii. Tubingæ. 8vo Cap. I. n. 4. p. 6. sqq. cum quo majoris dilucidationis causa conf. Vratislaviæ J. Cetus 10. GOD. BAVARO in diff. de Scopelismo anno 1705. Franc. ad Viadr. habit. Cap. II. §. II. XVIII.

(b) Hinc de suis adhuc temporibus Seculo sc. XV. P. de ANELLO, Canonicus Colmariensis, *de Imperio Romano* L. II. c. 16. conqueritur: *Eo res redacta est, ut non modo vi oppressus vix judicem, ad quem recurrat, inveniat; sed & dum post longos laborum circuitus, vix tandem judicem obtinere contigerit, defuit tamen plerumque qui res judicatas executioni mandare velit, aut possit. Hinc jam patria continuis dissidationibus excitatur, &c.*

(c) Pertinet huc Constitutio FRIDERICI II. *Imp. in Constit. anni 1236. cap. IV. RVDOLPHI de anno 1187. apud LEHMANNUM in Chronico Spirensi L. V. c. 108. fol. 627. iplaque CAROLI IV. bulla quam aurea dicunt, c. XII. ap. SCHILTERVM in Instit. J. P. Tom. II. p. 171. vel c. XVII. ap. GOLDASTVM*

III. qui ob suscipiendam expeditionem Turcicam omnia in Germania tuta relinquere contendebat, in eo etiam vestigia premeret, & constitutione Pacis Wormatiensi de anno 1495. (d) omnes diffidationes, simulque das Faust- und Kolben-Recht penitus tolleretur. Et sane non parum Germaniam hac juris vindicandi ratio premebat, quippe dum malevoli homines causam suam injustam quoquo modo prætendere studerent, id quod in primis fiebat datis literis diffidatoriis, ut vocant, (e) quas inspiciens sæpe invenias vel levissimæ fortis homines Summis Principi-

B 3

cipi-

Const. Imp. Tom. I. p. 362. *Conf. Idem* Tom. II. der Reichs-Satzungen pag. 28. & pag. 144. it. Tom. I. pag. 169. nec non pluribus *DATIIVS de Pace Imperii publica* L. I. cap. XV. per tot.

(d) de qua vid. laudatus auctor L. III. c. 1. & L. V. c. I. per tot.

(e) quarum exemplar curioso Lectori ex authentico benevolo nobiscum communicato exhibere volumus, quod ita se habet: Hochgeborner Fürst und Herre Wilhelm Herkog zu Sachsen, Lantgraff in Doringen, und Margrave zu Meissen wisset: das wir nachgeschribene Heinrich Pflug Heinrich von Maltitz Ritter eurer und urer Lande suend seyn wollen, umb des Hochgebornen Fürsten und Hrn Hrn Friedrichs Herkog zu Sachsen Lantgrave in Doringen und Margraff in Meissen Unsers Gnedigen Hrn Willen, und wollen des unser ere gen euch und alle den euren in disen unserm Brieffe wol bewart haben, und dorfften wir einicherlen Bewahrung mer gen euch oder den euren die wollen wir hiermit auch gethan haben, und ziehen vns des in des obgnen Unsers Gnedigen Hrn Friede und Unfriede geben vnder Ortens.

(o)

cipibus inimicitiam declarare ausos fuisse. (f) Ex allata interim superius definitione collata cum ista, quam §. præcedenti de nostro iudicio dedimus, facile eruere est notabilem, quæ inter Faidum & duellum intercedit, differentiam. Constituit autem eandem ab una parte denunciatio animi hostilis, ab altera realis jam partium concertatio; inprimis autem ita diffidationibus contradistinguitur, ut hæc proprio ausu, incerta quandoque læsione prævia armis, igne & rapinis persequatur, illa coram iudice cum in finem instituta sint, quo rei dubiæ veritas patefcat; ut multas alias differentias ratione modi pœnæque in illud constitutæ silentio præteream.

§. III.

Minime etiam hoc nostrum duellum confundendum est cum illo, quod hodiernum homines vesani, temerario ausu putatiæ gloriæ & famæ læsæ recuperandæ ergo suscipiunt; (a) quorum frequentiori exercitio cum per Constitutiones Principum, quotquot non solum Germania, sed & Europa fere universa

» Spigels Insignl. daß wir izund gebruchen am Montag nach
» Sent Anthon Abend.

(f) quales de pistoriis Imperiali Augustæ Vindelicorum civitati faidum indicantibus habet BOCERVS d. tract. p. 13. sqq. unde non immerito de hac licentia conqueritur Vir de rebus patriis optime meritus IO. JOACH. MULLERVS Im Reichs-Tage-Staat Cap. 17. de Comitibus Norimbergensibus de anno 1501. p. 168. sqq.

(a) Ex innumero eorum numero qui hæc duella improbarunt, rem theologicæ, philosophicæ & politicæ tractatam invenies in UFFELMANNI integro tractatu de Duello, HERE-

versa complectitur, obices poenis gravissimis & capitalibus in illa constitutis satis sint positi, nihil nunc amplius de eo commemoramus, quamvis pro Deum! tristissima harum dimicationum exempla abunde prostant. (b) Sufficit hic differentiam notasse, quod nostra nunquam sine auctoritate judicis, hæc semper clam aut minimum contraria ejusdem voluntate suscepta: hæc probationis & veritatis investigandæ, illa putativæ gloriæ vindicandæ gratia instituta sint. Majori tamen cura judicium nostrum duellicum sive bellicum a bellis privatis distingui debet. Hæc enim licet in ipso dimicationis actu aliquantum convenire videantur, longe tamen ab invicem sunt diversa. De his verissime GROTIUS: (c) *Vbi Judicia deficiunt, ibi incipit bellum; & alii: (d) Bellum privatum locum habet, ubi cessat judicium, adeoque vel momentanee vel continue cesset, (e) semper bello privato erit locus, huic vero nunquam nisi specialiter a iudice permissio-*

BORDO Exerc. 35. Thes. V. VI. p. 140. a & JAC. MASENIO in Utili Curiositate c. 16. p. 302. 324. de Duellis.

(b) Conatur equidem VASQVIVS Controv. Illustr. L. III. c. 49. per similitudinem rationis Legis Gracchi C. ad L. Jul. de adult. ostendere, quod uti marito licitum sit adulterum interficere, ita & injuriato permissum esse duello cum injuriante decertare, quia vari forent, qui tamen dolorem ferre possint, ut ibi inquit Lex, verum quam debili fundamento & vanis rationibus utatur vid. pluribus ib. c. 49. fere per tot. ubi vel sibi ipsi contrarius est L. 1. c. 12. p. 135.

(c) de J. B. & P. L. II. C. I. §. 2. n. 2.

(d) L. I. c. III. §. 2. n. 1.

(e) prout distinguit GROTIUS ib.

missio fiat. Hæc veritatis aut juris aut facti ignoran-
tia latentis, indagationem propositam habebant, illa
longe alium finem injuriæ scilicet illatæ reparationem
vel inferendæ prohibitionem respiciunt.

§. IV.

Prout nimirum variis olim modis res in ju-
dicium deductæ probabantur, jamque probatio per
ignem, (a) idque ferri candentis (b) prehensi-
one, laminarumve ignitarum tractatione, inprimis
pro defensione pudicitia, & servata fidei conjugalis
demonstratione; per aquam, (c) tum frigi-
dam, ut hodiernum passim in sagarum inquisitionibus,
tum calidam, ut in aliis casibus instituebatur; ita
non minus per duellum ambiguae dispensationes, quæ
ordinario judicio terminari non poterant dirimeban-
tur. Veniebat hic modus probandi specialiter
nomine judicii divini, uti illud textus Peudorum
II. 27. non solum ab humano, sed etiam ab
illo, quod per Sacramentales fit, distinguit; *cum*
alias utraque purgatio, & quæ Sacramento mediante,
&

(a) Vid. M. CASP. LOESCHERI *de probatione Rerum du-
biarum per ignem facta*, Lips. 1665. habita Disp.

(b) Vid. Disp. BERNH. RVD. ROTHII, de more quo
rei olim apud plerosque Europæos populos per ferrum can-
dens, ardentes prunas, rogumque probantur, Vlmæ
1676.

(c) de quo videat. peculiaris Diss. M. EBERH. RVD. ROTH.
*de antiquissimo illo more; quo veteres reorum innocentiam culpam-
ve per aquam ferventem ac frigidam probare solebant*, Vlmæ 1680.
itemque Disp. *de probatione rerum dubiarum per aquam facta* sub
Præs. M. IOH. SCHMIDII Lips. 1685. habita.

Et quæ more Longobardico, ad quem hic textus respicit, rudioribus istis Seculis Duello, Et per ignitos vomeres suscepta est, divinatorum judiciorum complexu includeretur, quod observat DATTIVS. (b)

§. V.

Non abs re erit brevi Schemate hic totam huius iudicii rationem ante oculos ponere. Adoriebatur scilicet pars læsa iudicem, atque de injuria sibi illata conquerebatur, (a) Si reus factum negabat, iudex deficientibus omnibus aliis probatio-

(b) de Pace Imperii publica fol. 6. vide tamen RITTERSHVSIVM *Part. Feud. Cap. X. n. 38. p. 593.*

(a) Formam libelli quo antiquitus duellantes iudicem ad-euntes usi fuerunt, suggerit D. HERM. de BARE de *formandis libellis* lib. 57. quem vide in *tractatu tractatum* edit. quæ anno 1535. forma regali prd. f. 158. quem non possum non ob Stimulum Curia istis temporibus usitatum hic adscribere. *Domine Iudex &c. Ego Petrus &c. Quod Martinus hic presens est falsus & proditor, qui perditionaliter rapuit mihi quendam equum pili mauri, stellatum in fronte, quod si ipse confiteatur, peto ipsum condemnari super prædicta rapina, ut raptorem. Si autem hoc neget, ego per pugnam armis paribus sumtis a me & ab eo faciam eum confiteri palam per os suum in campo nobis per vos assignando, vel reddam eum victum vel mortuum in dicto campo. Et super dicta pugna pignus meum, vel chyrothecas meas hic in medio in præsentia vestra offero & reddo, & promitto me juraturum in introitu campi per vos nobis ad certamen seu ad dictam pugnam assignando, quod ego non habeo herbas nec breves conjura-*

(o)

bationibus (b) dimicationem concedebat. Campus (c) hinc planus, soli & pulveri non expostus (d) eligebatur, quem termino præfixo ingrediebantur.

torias, vel alia quæ maleficia vel fascinationes pariant, vel parturiant quoquo modo. Et quod tunc Martinus iuret similiter illud item & peto per vos Dominum iudicem. Si Martinus prædictam rapinam neget, declarari & iudicari pugnam posse & debere esse & fieri ex prædicta causa inter me & eum, & ipsum sententialiter condemnari ad subeundam pugnam mecum ex prædicta causa, ut super prædicta rapina possit per pugnam veritas inveniri.

(b) Ita AVTOR VETVS de Beneficiis in THOMASII Selectis Feud. §. 100. *Tamen iudicium Dei non est licitum adhiberi per ullam causam, nisi cuius veritas per iustitiam non potest aliter reperiri, hoc terminabitur iudicio Dei.*

(c) Quantæ hic debuerit esse capedinis, generaliter constitutum non est, nec adeo refert, legimus tamen im Schwaben Spiegel L. I. c. 170. *Einen Ring soll man machen, der soll 20. Schuh oder 25. Schuh weit seyn, nach des Landes Gewohnheit.* A. CLAUDIVS LA SALE in tract. de Duello: *Monomachiae locus, inquit, habere debet in longitudinem centum viginti passus, in latitudine octoginta.* De consuetudine in regno Arragoniæ & Castellæ vid. CAMERARIVS Horar. Succis. Cent. II. c. 21.

(d) Causam hoc naturalem habet, ne scilicet Sol oculorum aciem obfuscet, aut ventus vires debiles reddat, atque ita disponitur im Schwaben Spiegel L. I. c. 171. *Die Sonnen soll man ihn mittheilen gleich, so sie erst zusammen gondt; itemque im Sachsen Spiegel. Vid. Landrecht Lib. I. Art. LXIII.*

diebantur Duellantes, (e) Consilarii, (f) Patrini,
(g) Campiones, (h) & qui alias victores in singulari
certamine fuerant; ubi præstito prius juramento in-
nocentia armisque æqualiter divisis, tam diu vario
Marte pugnatum, (i) donec pars victrix extitisset,

(e) Hunc in finem Scenæ altiores Sublimiorque Judici eri-
gebatur Sedes, ubi finem duelli expectare debebat. IOHAN.
de LIGNANO *de duello*, §. 7. n. 8. quem vide in tra-
ctat. PH. CAMERARIUS d. c. 21. Præsentiam judicis de ne-
cessitate fuisse arguit SPECVL. SAXON. L. I. art. LXIII. verb.
„Der Klegger soll von ersten in den Ring kommen, ob der ander
„zu lange säumet, der Richter soll ihn lassen vorbeischnen, etc.
„Und der Richter soll ihn richten, als er ihn überwunden hatte
„mit Kampffe.

(f) Ut cum iis de eventu pugnae & victoriae judicare possit.
Vid. P. GREG. THOLOSANVS in *Synt. Jur. Univers.* P. III.
L. 48. c. 16. per tot.

(g) Quorum officium erat, ut æqualitatem armorum obser-
vent, Stadium recte constitui curent, caveant ne certaturi
fraude & malis artibus utantur, & similia apud Camerarium
c. I.

(h) Hi Advocati, Vicarii, Optiones pugnae passim nominan-
tur, quippe qui in casibus jure definitis loco principalium per-
sonarum certamen inibant. Vid. HOTTOMANNVS in *Disp.*
feud. c. 45. ALCIATVS *de sing. certamine* p. 24. edit. Lugd.
1543. in 8vo. Quos eodem fuisse putem, quos veteri idiomate
Warner, Luffner, Griffwerthel &c. appellatos passim. inveni-
mus. Vid. *Ordnung des Kampff. Gerichts zu Nürnberg* ap.
GOLDAST. in *Reichs. Säkungen* Tom. II. p. 85.

(i) Populus interea per Fecialem admonitus silentium
præstare tenebatur, de quo sic im *Schwaben. Spiegel* L.
„I. c. 171. Man soll den Leuten Friede gebieten bey dem Halse,

(o) 50

& sic victa pro reo haberetur, causaque caderet.
(k)

§. VI.

Causæ duellorum licite suscipiendorum pro diversitate jurium maxime variæ existebant. Sic Jure antiquo Longobardorum erant vel Ecclesiasticæ, (a) vel Seculares, hæque iterum vel publicæ vel privatæ.
(b) Aptime rem expediemus, si distinctionem BORDERI

„und das Sie niemand irre am Kampffe., Conf. Sächs. Landr.
L. I. art. LXIII.

(k) Non displicebit vnico exemplo & quidem singulari hunc modum procedendi confirmare ex LEHMANNI Chron. „Spirens. c. 30. Wenn man denn das Gericht besessen, haben: „die Partheyen sich eingestellet, und angelobet, daß ein jeder seine „Gerechtigkeit an dem streitigen Orte mit dem Schwerdt gegen seinen Gegentheil wolle ausfechten. Wann sie nun sich: „dazu wie bräuchlich mit einem Schild und Schwerdt ausgerüstet, hat man den verwahrten Grund (de quo quæstio, & cuius pars manipula apud Judicem servabatur) aufm Platze in: „der Mitte geleyet, welchen die Kämpffer jeder mit seinem: „Schwerdt züförderst berühret, und darneben Gott angerufen, daß er dem, der die Gerechtigkeit für sich hätte, den Sieg: „wollegeben. Welcher den Kampff erhalten, dem hat man das: „Guth zugesprochen, der andere Theil hat den Unfug mit Gelde: „gebüßet und abgetragen.

(a) Ejusmodi Legem OTTO IV. Imp. consentiente Summo Pontifice Johanne XII. in Italia promulgavit, vi cuius Ecclesiæ controversiam cum adversario duello dirimere licuit. Vid. HOTMAN. pag. 900. & RITTERSHVSIVS. Part. Feud. cap. 10. p. 582.

(b) Quam ita distinctionem facit: VISCHERVS pag. 193. sqq.

CERI (c) in iudiciale & extrajudiciale amplectamur. Priori significato nostrum facimus duellum, ad posterius omnia impropria duellorum genera referimus. Sic huc pertinent duella finiendi belli causa, (d) aut per Summos Imperii Exercitusve Principes, (e) aut Duces (f) vel gregarios milites, illosque vel singulos vel plures inita; quo etiam spectant Duella auguralia, (g) uti & ad hoc genus referenda sunt.

(c) in tractatu de bello & duello cap. ii. de duell. divis. pag. 269. & de jure pugnae 1591. in 4to.

(d) Cujus rei ut innumera exempla, ita unicum Tulli Hostilii cum Albanis praestantius est, quod FLORVS L. I. c. iii. n. 3. sqq. ita refert: *Quum pari robore frequentibusque praeliis utrique comminuerentur, misso in compendium bello, Horatii Curiatique ter geminis hinc atque inde fratribus, utriusque populi fata permissa sunt.* Prolixius vero LIVIVS L. I. edit. Basil. 1535. fol. p. 14. sqq. Vid. etiam GROTIUS, qui de Peloponneso Hyllum & Echemum, de Regione ad Inachum Hyperochum & Phemium certasse refert de J. B. & P. L. II. cap. 23. n. 10.

(e) de quo vid. dissertationes Celeberrimi Dn. JO. JAC. MULLERI de Duellis Principum, Jenæ & ante eum JO. JOACH. ZENTGRAFII Argentorati habitæ, quo me refero.

(f) Qualem pugnam Erygii, Ducis Alexandri, & Satibarzanis transfugæ describit eleganter CVRTIVS L. VII. c. 4. circ. fin. Sic notum est ex LIVIO & CLAUDIANO de IV. Honori Augusti Consulatu, quod Torquatus Romanorum Dux, quum singularia certamina inter suos milites & hostes interdixisset sub poena mortis, & ipsius filius cum hoste duello pugnasset, victorque extitisset, a patre præmii loco capite damnatus fuit.

(g) Sic PLYTARCHVS in vita Alexandri recenset eum ex

sunt Duella in Torneamentis (h) & Spectaculis a Nobilibus exhibitis usitata, & illa quæ a privatis in pugilatu (i) exhibebantur; duellum enim ulciscendi causa deliberato susceptum ad neutrum genus pertinet, supraque jam remotum est. Sive igitur crimen publicum patratum, aut privata injuria illata, omne hoc prius judiciale genus concernet.

§. VII.

Vtrumque autem genus si respiciamus, casusque rite sedaremus, invenimus, frequentiore hujus judicii usum in purgando, quam in asserendo fuisse. Nec aliter res sese habere poterat: in assertione enim rarius quam in purgatione probationes deficie-

ludicro certamine Ducum duorum, altero Alexandri, altero Darii nomen fictitie gerente felix omen victorie contra Darium sumpsisse. Similes conjecturas factas esse a Narsete, referente PROCOPIO, narrat CAMERARIUS cap. 19. nec non TACITUS de Moribus Germanorum cap. 19. quo teste intercepti ab hostibus & populares armis pro præjudicio comittebantur.

(h) Horum auctorem alii faciunt Henricum Aucupem, alii negant. Vide BRUNNERVM *Annal. Boic. L. VII. p. 425.* FABRICIUM *Originum Saxonie. L. II. pag. 122.* cujus loci notitiam debemus RUPERTO in *Observ. ad Vellejum L. VIII. §. 1. pag. 54.* DRESSERVM in *Sächs. Chronico p. 93.* SPANGENBERGIUM in *Chronico Mansfeldensi Cap. CXXV. f. 119. sqq.* quibus se opponit LIMNAEVS *VI. 4. 10. p. 107. 108. itemque VI. 5. 133. p. 171.* Vid. *Disp. Cl. Burc. Gott. Struvii de ludis equestribus.*

(i) Qui imprimis in Regnis Aquilonaribus in usu erat, unde illorum pugilum condiciones vide apud ARNGRINVM *IO- NAM Rerum Islandicarum L. 9. & Svecos quod attidet RE- ENHIELM ad Thorstens Sagam.*

ficiebant, cum istæ instrumentis pactisque initis optime demonstrari poterant, de facto vero rarissime constaret, hinc ejus ignoratiam non nisi hoc modo probari posse arbitrabatur. Vti hoc etiam fundamento differentiam niti inter probationem facti & juris existimo, ita ut prior ad purgationem, hæc vero ad assertionem pertineat.

§. VIII.

Interim licet, prout diximus, usus ejus potissimum in purgando extiterit, tamen etiam in casibus eo pertinentibus necesse habemus aliquem statuere, qui alterum criminis alicujus reum asseruerit, & alium, qui de objecto crimine se purgaverit. Imo etiam hoc non considerato casus tamen invenimus, in quibus utraque pars sibi potissimum aliquid asserere laboravit. Ex innumeris exemplis unicum famosissimum adducere placet, quod sub Othone I. Imperatore contigit, ubi inter patruum & nepotem Regium lis orta est de jure primogenituræ in regno, quod uterque sibi asserere contendebat; *hinc Otbo existimans non posse de jure responderi magis pro uno quam pro altero, voluit eam determinari per duellum judicio gladiatorio, & sic fuit factum juxta Trevirim, presente ipso Othone Imperatore, una cum Baronibus suis, & nepos in gemina pugna vicit, & fuit existimatum ex Dei voluntate evenisse, (verba sunt SIGISM. SCACCIAE.)*
(a) Tale quoque duellum pro hereditate asserenda
ex

(a) L. II. de judic. c. 9. edit. Franc. in fol. pag. 487. num. 1711. 1712.

¶ (o) ¶

ex Alemannorum consuetudine susceptum fuisse videre est in *Lege Alemannorum* admodum notabili. (b)

§. IX.

Moralitatem jam hujus Judicii quod attinet, in eo omnes, qui unquam hac de materia aliquid scriptum reliquerunt, quosve mihi quidem videre contigit, in eo inquam omnes sunt, ut nigro lapillo atroque carbone hunc ipsum probandi modum notent, jamque *plusquam ferinam, & ab omni humanitate, nedum a Christianis moribus abhorrentem probandi juris rationem, (a) jus injustissimum, (b) nefandum morem, (c) damnabilem opinionem, (d) immam-*

nem

(b) cap. LV. MELCH. GOLDAST, *rerum alemann.* Tom. II. p. 25. conf. LVITPRAND. L. VI. c. 6. & BESOLDVM in *hist. synops.* c. 18.

(a) Illustris is est COCCEIVS, Antecessor Academ. Francofurt. celeberrimus, Præceptor olim meus summe venerandus, *Disp. de probatione feudali. Cap. II. §. 1.*

(b) Ibid. §. 3.

(c) ibidem §. 6.

(d) Ita illud appellat AGOBARDVS, Lugdunensium Episcopus, qui duo Opuscula contra illud scripsit, unum ad Ludovicum Imperatorem, sub tit: *Adversus Legem Gundebadam* (hoc enim nomine antiquitus veniebat) & *impia certamina &c.* alterum *de impietate duelli, S. divinas; i. e. ex scriptura desumptas Sententias continens liber, cum brevissimis annotationibus contra damnabilem opinionem putantium divini judicii veritatem igne vel aqua vel conflictu armorum patefieri.* Quorum operum editionem cum aliis Leudradi & Amulonis, Archiepiscoporum Lugdunensium Opusculis, ex MSCto Regio correctiorem Illustri BALVTZIO debemus, qui illa Parisiis anno 1666. in octavo publicavit, postquam MASSONVS, Vir Antiquitatum

nem ac truculentam legem (e) vocitent. Absit equidem ut tantorum Virorum auctoritati quicquam derogatum velimus, imo magis absit, ut hunc probandi modum ab omni prorsus injustitia liberandum, aut in fora nostra recipiendum censeamus; Meo interim iudicio moralitas ejus aliter ex puncto juris, aliter ex prudentiæ regulis dijudicanda videtur. Enim vero longe diversa est Quæstio, an aliquid juribus sit conforme & an prudentiæ politicæ conveniens; utrumque hic attendendum, hinc eorum considerationi in subsequentibus intenti erimus.

§. X.

Scilicet si jus naturæ stricte sic dictum respiciamus, ambigua videtur esse disceptationis. Sane Illustris COCCEIVS vanum frivolumque esse arbitratur, *delicta occulta cum per homines apparere non possint, ideo Dei Judicio committere*: Concedit equidem illud Vir Illustris, sed an Dei iudicium sit *pugna talis privata, de eo queri, & impie asseri arbitratur.* (a) Existimat porro longe aliter legem naturæ, se habere, illamque jus Romanum sequi, scilicet ut nemo da-

D

mnare

peritissimus, MS. Etum Vetus ab ungue saevo Bibliopecti cujusdam Lugdunensis vindicasset.

(e) Hachenberg in Germania media Diff. III. p. 56.

(a) Haud equidem Sententiæ Viri Illustris refragaret, nisi adhuc dubium faceret, pugnam hanc non prout putat, privatam, sed judicis auctoritate susceptam ideoque publicam fuisse, de privata enim res clara est, sed anne publica, plane uti bellum privatum, iudicium constituere possit, altioris est indaginis.

mnari possit, nisi criminis manifestus; (b) Si autem convictus plane non sit, judicis partes esse reum absolvere, (c) Lege igitur naturali tunc demum rem commisti Dei judicio, quando cesset humanum. (d) Deum judicibus concessisse, ut judicent, quod sciunt, non quod nesciunt. Involare in jus Dei qui in occulta judicium sibi urogent. (e) Cæterum uti antiquioribus omnibus ita præ reliquis JOAN. de LIGNANO illud prohibitum esse videtur, quod repugnet naturali æquitati, quippe que delinquentes puniri, innocentes absolvi dictitet, cum tamen in duello purgatorio quandoque contrarium contingeret. (f) Nos prætermisissis aliorum Sententiis an judicium istud duelliticum juri naturali stricte sic dicto vere sit contrarium videamus.

(b) Concedo in Sententiam Viri Illustris, aut idem illud credo fuisse, quod olim judices ad hanc probationem amplectendam urgere potuerit, quippe qui in defectu aliarum probationum medium hoc aptissimum inveniendæ veritatis rebantur.

(c) Et hoc clarum est, modo addatur, nec possibile sit illum convinci, eo enim tendebat mens Veterum, ut hoc tanquam ultimo probandi medio uterentur.

(d) Atqui deficientibus omnibus aliis probationibus non nisi cessare poterat, proinde non incongrue, ex ipsorum quidem Sententia divino judicio utebantur.

(e) Imo ideo excusandos putem, quod divino judicio locum fecerint. De cætero quod KESTNERVS, Prof. Jur. Rintel. in *Jure Nat. & Gent.* p. 53. de nulla hominis in vitam potestate commemorat, illud huc non spectat, & de duello extrajudiciali propria auctoritate suscepto tantum intelligendum.

(f) Verum ab illo quod contingenter fit ad illud quod necessario fieri debebat, non valet consequentia, ignotæ enim po-

videamus, quod vero non sine ratione negamus, Enimvero si de vero & adæquato juris naturalis principio solliciti simus, perpendamusque Deum, ut ens perfectissimum, hominibus non nisi bene velle, illudque in eo consistere, ut tranquille vivant, facile nobis nascitur propositio, quod illud sit contra jus naturæ, quodcunque tranquillitatem humani generis externam directo & necessario turbet, quodpe hoc quidem iudicio, uti tunc temporis existebat, dici non potest, cum eandem potius, utpote remedium litium finiendarum & impediendarum maxime promovere potuerit. Imo ex eodem jure naturali adhuc ulterius non sine fundamento argumentari posset: *Eodem modo, quo bellum sua justitia constet, eodem ob similitudinem rationum & duellum justum esse posse.* (g)

terant esse causæ, cur Deus etiam quandoque innocentem causa sua cadere voluerit.

(g) Ita BOXHORNIVS in *Diff. III. de Romano Imperio*, de duello finiendi belli causa ex principiis juris naturalibus argumentatur: *Si bellum justum sit, perinde justum videri debet, si-ve duorum, si-ve plurium manu, si-ve singulari certamine, si-ve uno vel pluribus proeliis cum expeditione transigatur.* Hinc Soritis in modum cum HOTTOM. in *Disp. Feud. p. 900. lit. D* contendendi posse mihi videtur: *Si quod belli jus est, etiam duelli jus esse oportere; vicissimque, si hoc jus non est, nec illud quidem esse posse; licet regula quam ibidem opponit: Non jus ex armis, sed ex jure arma querenda esse parum huc facere videatur.* GROTIUS equidem *L. II. c. 20. §. 43. justitiam externam juris gentium*

Plurimi, a quibus hic mos improbatus est, in eo conveniunt, ut tanquam Dei tentationem juri divino contrarium fuisse statuunt; (a) Quamvis igitur & ego Christianorum moribus indignam consuetudinem fuisse asseram; tamen Seculorum istorum barbariei & Sacrarum literarum inperitis hominibus facile condonandum censuerim, res, quarum probatio nullatenus haberi poterat, divino potius, pro quo habebant, judicio commisisse, atque non adco im-
pie

minime vero internam ei concedit, a quo tamen solidis rationibus dissentit TESMARVS in not. ad h. l.

(a) Inter antiquos iterum IO. de LIGNANO Philosophia censuram mereri mihi videtur, dum *Cap. VII. existimat, tunc omnia tentari Deum, cum perquiratur aliquid contra naturam, quod non est productibile nisi miraculo divino. Nam naturale esse quod fortior & ingeniosior vincat minus fortem & minus ingeniosum.* Quamvis itaque hæc ipsi omnia concedamus, tamen exinde non sequetur, quod in presenti casu aliquid miraculum divinum statuere necessum habeamus. Mihi enim res a primordio suo non nisi causis naturalibus niti videtur, unde notum alias dictum: *Frangit & attollit vires in milite causa,* non incommode huc applicari posse censeo, atque ita existimo, eam etiam isto tempore hominum ad minimum plerorumque fuisse mentem, ut ille maxime viribus suis fideret, qui intaminatam atque integram famæ scelerisque puram haberet conscientiam, huncque ita viribus suis nitentem victoriam præ altero reportasse; quamvis id etiam sæpe fallere potuerit; donec istorum temporum ruditate & inscitia, integra res divinx directioni attribueretur.

¶ (10) §

pie a parte illorum rem habendam, (b) licet nos nunc illud: Non tentabis Dominum Deum tuum, nobis applicandum habeamus.

§. XII.

Atque hæc continua est ratio, qua tum Pontifices Romani, tum Juris Canonici Doctores in abrogando damnandoque hoc more usi fuerunt. (a) Quam recte hic non disquiro. Cæterum quæ Pontifices eo incitavit, alia plane ac multum diversa, quam quæ hanc speciem præ se fert, causa subest. Odium scilicet Pontificum erga Imperatores, (b) quorum jura omni conamine vellicare laborabant. Nota sunt quæ ad finem Seculi XII. Friderico I. & initio

D 3 XIII.

(b) Adeoque nescio quo fundamento nitatur effatum GROTIJ L. II. c. 20. §. 43. n. 3. dum inquit: *Condicto certamine uti, tanquam testimonio bonæ causæ, & judicio divino vanum est & a vera pietate alienum*; nec non illud Henrici Borbonii, Principis Condæi, apud LOCCENIVM in not. ad CVRTII L. VII. c. 4. n. 38. *In duello veram decus & gloria esse nequit, cum gloriæ Dei & mandatis ejus repugnet, cui fere non abludit, quod GVICCIARDINVS in Hypomn. politicis. 186. profert, controversias singulari certamine dirimere, turmales magis milites, quam Principes decere.*

(a) ut ex tot. tit. X. de purg. vulg. & Canon. passimque satis apparet.

(b) quod graphice depinxit IOACHIMVS quidam VR-SINVS, Anti-Jesuita (ut ipse se vocat) in Speculo Jesuitico, Pontificum Romanorum erga Imperatores Germanicos perfidiam, insolentiam ac tyrannidem repræsentante. Ambergæ 1609. in octavo, ubi de Friderico I. vid. pag. 42. 79. de II. p. 87. 99.

XIII, Friderico II. (c) ejus nepoti, ut hos saltem memorem, cum iis turbæ intercesserint, (d) adeo ut horum Seculorum Historiam considerantibus facile certum reddatur: Pontifices partim vi partim astu Imperatorum potentiam infringere, hincque introducere in fora secularia Pontificiæ Sedis Decreta (e) conatos fuisse.

§. XIII.

Alia longe est Quæstio? an Reipublicæ conducere potuerit, hoc quidem judicii genere uti, an minus? quod posterius ita crude statuere non ausim. Equidem inficias non eo, parum aut nihil in Historiarum monumentis de forma judiciorum istorum temporum, partim inscitia, partim negligentia, consignatum inveniri; speciatim de Germania constare, eam a Carolinis temporibus usque ad Seculum XIII. nullis pene

(c) qui quinquies a Pontificibus Anathematis fulmine petitus est, quod & Friderico I. omnibusque fere hujus ævi Imperatoribus contigit, de quo vid. SIMONIS SCHARDII *hypoemema de fide, observantia ac benevolentia Pontificum Romanorum erga Imperatores Germanicos*: quod PETRI de VINEIS *Epistolis* annexi curavit.

(d) Vid. Abbas Urspergensis, Matth. Parisiensis, Monachus Paduanus, inter Scriptores Rer. Germ. CHRIST. VRSTISII, aliique plures.

(e) Purgationem puta Canonica, loco vulgatis: cui purgationi analoga fuit inculpatio Sacramentalis, quam sustulit. Imp. MAXIMILIANVS in const. de abrogando more veteri des Besiebnens: ap. GOLDASTVM in *Reichs-Satzungen* Tom. II. p. 179.

pene scriptis legibus usum fuisse, (a) illud tamen
itidem negari mihi non potest, ab inscitia hac no-
stra ad rei abusum non posse concludi, (b) præser-
tim, eum, Germanos quod attinet, uno ore Scripto-
res Rer. Germ. testentur, Germanus, Veteres in-
primis, fortitudinis bellicæ, quam studiosissimos ex-
stitisse, (c) quo præsupposito tum causa receptæ con-
suetudinis, tum ratio retentionis facillime dijudican-
da est.

§. XIV.

Cæterum, dum verum est, quod supra monui-
mus, iudicio hoc non nisi in casu deficientis proba-
tionis locum fuisse, præsentem vero ista cessasse, ces-
sante autem iudicio resurgere statum naturalem, qui
sux quemlibet rei iudicem constituit, sane non vi-
deo, quomodo exinde damnum quoddam in Rem-
publicam redundare potuerit; inprimis cum omnia
ordine & decenter fuerint gesta, statusque naturalis
conditio formam bene ordinatæ Reipublicæ non
tollat.

§. XV.

(a) Quod probavit HERM. CONRINGIVS *de Origine Juris
Germanici* Cap. XXV. p. 151. sqq.

(b) Non enim sequitur, hoc nostris temporibus & præsentem
Rerum statu absurdum & inutile videtur, ergo alia præsupposi-
ta Rerum facile similiter inutile existit.

(c) Vid. TACITVS *de moribus Germanorum* cap. 13. 14.

(a) Quam sententiam ex animo confirmatam vidi in Illustr.
THOMASII *Disput. de Occasione concept. ac intent. Const. Crim.
Caroline* §. 20. not. b. p. 25.

Atque in eo mecum convenit Vir beatæ memor-
riæ IAC. THOMASIVS, (a) dum finem judicialis
duelli non fuisse malum contendit, negat vero duellum
esse medium necessarium, & fini satis aptum. Ante-
quam vero calculum nostrum adjiciamus, de statu
Controversiæ prius sollicitum esse oportebit. Enim-
vero si de nostris temporibus & præsentî Reip. forma
B. THOMASIO sermo sit, id omne ei concedimus,
si vero de antiquo Germaniæ statu intelligat, cum
fere de præsentî nulla sit Quæstio, quædam monen-
da esse ducimus. Existimat scilicet Vir laude nostra
major, alia potiora remedia, testimonia nempe ducrum
vel trium, tabulas seu Chirographa, publicam confessio-
nem, & juramentum, imo quod ab aliis prætermis-
sum putat, Tormenta in promptu esse, ut adeo ad hoc iudicii
genus confugere necessum non sit: at vero quis non vi-
det, præsentibus hisce non adesse principalius iudi-
cii duellici requisitum, defectum scilicet probatio-
nis, qua existente de duello ne quidem cogitari po-
tuit.

§. XVI.

Alterum membrum quod concernit, ex eo in-
eptitudinis illud iudiciû arguit laudatus autor, quod
alicubi insontes occubuerint, & exitus duelli iudicem
incertum reddat. Argumentatur deinceps ulterius, si
quic-

(a) in dissert. de Duellorum diversi generis moralitate. Lips.
1671. habita, & inserat Tom. IX. Observat. Hallens. Select.
Obs. V. ubi vide p. 139. sqq.

quicquam haberet aptitudinis, habere illud ex influxu naturali, aut supernaturali; sed horum neutrum ostendi hic posse; naturalem influxum esse in juramento & fidiculis, in gladio vero non item. Influxum vero super naturalem plane probari non posse. Meum quaecunque iudicium, pace tamen tanti quondam Viri, ut subjiciam, quamvis non negem, fidiculis inesse vim quandam coactivam, non quidem certo animi sui sensa prodendi, sed quaesitis annuendi, quia tamen quotidianis exemplis docemur, tum juramentum ab hominibus levis mentis susque deque haberi, tum delinquentes tormentis affuetos vel ultima sine animi angore perpeti, vel territos innocenter damnari, utroque ergo casu iudicem incertum reddi, magis conscientiae moribus quam influxui naturali effectum hunc adscribo. Convenientissimum itaque mihi videtur: statuere modum hunc probandi sua aequae incertitudine laborare ac juramentum & torturam. (a) Quicquid vero de eo sit, illud minimum certissimum est laudabili instituto atque pio consilio hunc probandi modum a Principibus abrogatum esse.

E

CA-

(a) Vid. Disp. sub Praesid. Illustris THOMASII habita de Tortura a foris nostris proscribenda: & Dn. IO. SAMVEL. STRYCK in tractatu de juramentis.

CAPVT II.

De Iudicio Duellico apud exteros.

Conspectus Capitis.

§. I. de prima duellorum origine. §. II. Exempla Barbarorum sistit. §. III. Græcorum. §. IV. Romanorum. §. V. Italorum. §. VI. De iudicio Duellico apud Gallos. §. VII. Anglos. §. VIII. Hispanos. §. IX. Suecos. §. X. Danos. §. XI. Vngaros. §. XII. Polonos.

§. I.

CONsiderato præcedenti capite modo moralitate-
que iudicii duellici, accuratius nunc in fontes
inquirendum, videndumque apud quos populos &
quatenus olim in usu fuerit. Enimvero vastissimus
hic se aperit campus, in varios diversarum gentium
mores excurrendi, nos tamen ne prolixiores videa-
mur, minus necessaria prætermitturi, potiora in
præsenti tantum delibabimus. Multum statim nobis
negotii faces sed primæ duellorum originis inquisitio,
hic enim mire scriptores inter se variare ex pauco-
rum tantum relatione patebit. Sic eorum primor-
dia Scythis adscribit BODINVS: (a) Mantinais, Græ-
cia

(a), de Rep. L. IV. p. 742. & 796.

cir antiqua populo LVD. COELIVS RHODIGINVS,
(b) ALCIATVS, (c) LANCELLOTVS: (d) Longobar-
dis BEVTEVS: (e) Gothis, Vandalis, aliisque Bore-
am incolentibus populis EBELINGIVS. (f) Mea qui-
dem sententia, quamvis cum ZENTGRAFIO (g) o-
riginem duelli in puteo Democriti demersam esse
non dico, rem tamen crude admodum tetigisse vide-
tur VISCHERVS (h) qui Germanis eam adscribit,
adductisve causis, legum defectus, licentiæ & imperi-
tis militaris &c. sententiam suam corroboravit.

§. II.

Prolixius foret, sollicite nimis inquirere, quis
primus autor & apud quos primum unice in usu fue-
rit, de rebus enim quæ consuetudine pedetentim in-
troductæ sunt, non ita accuratum iudicium ferri pos-
se in propatulo est. Hoc interim non sine fundamen-
to affirmare aulin, apud omnes non solum Europæ,
quod demonstrari affatim potest, sed & reliquarum
mundi partium populos in usu hunc probandi mo-

E 2

dum

(b) Lætion. antiquar. L. II. cap. 6. *Inventam a Mantineis
Monomachiam eruditis placet: argumento esse, stolam belli-
cam & veterem armaturam dici Mantiniam.*

(c) de sing. certam. p. 1.

(d) de Jure publico personarum p. 127. quorum vero adducta
ratio mihi admodum debilis videtur.

(e) in disputat. de Duello §. 8.

(f) de provocatione ad iudicium Dei. p. 33.

(g) in Disputat. de Duellis Principum Argentor. 1668.

§. II.

(h) De Duello p. 24. 38.

dam fuisse. Mirandum autem non est parum aut
nihil de probationibus barbararum gentium nobis in-
notuisse, cum partim ipsæ certam Reipublicæ for-
mam non habuerint, partim nihil de ea configna-
rint, dubitandum tamen minime est, eos etiam hoc
potius probandi genere, ut hominibus ferocibus ma-
gis quam moratioribus convenienti usos fuisse. Quic-
quid de eo sit de incolis Calecutiensibus in India O-
rientali in GVIL. STVCKII Scholiis in *Aniani Peri-
plum Maris Erythraei*, eos certamina gloriæ & virtutis
gratia frequenter instituisse invenio (a) De Tur-
bis occasione loci apud NATAL. COMITEM *Histo-
riarum* LX. præsumo, eos usque ad Seculum XIII.
eodem modo controversias dirimisse, (b) certi enim
aliquid ob deficientia istorum temporum de legibus,
Regi-

„ (a) Sic enim p. 64. 65: Qui alium ad singulare certamen
„ vocat, a lege campum in quo cum adversario congregi illi
„ tuto liceat exposcit. Si de illius virtute opinio habetur Rex
„ illum spectat. Victorem aurea catenula donat, quam is, qui
„ victoriam obtinuit, perpetuo tueri debet, aliter enim parti
„ decoris nomen & gloriam amittit. Licet enim iis, qui
„ velint, armis cum eo de catenulæ illius merito & dignitate cer-
„ tare. Catenula namque victorem sequitur & ei detrahitur,
„ qui ab alio superatus extitit; neque milites tantum, ve-
„ rum & artifices de artificii præstantia armis inter se disce-
„ ptant.

(b) Ita enim ad annum 1361. p. 300. verba habent: *Præ-
clare agunt Turcæ in privatis controversiis ac differentiis, nam cum
legem habeant, quæ improbe jubeat, in populos diversarum reli-
gionum sevire, abstinere autem prorsus a mutuis cadibus invi-
tant adversarios Christianum aliquem strenuum ad singulare cer-*

Regiminis, judiciorumque Turcicorum forma monu-
menta statui nequit.

§. III.

Idemque de Græcia, Turcis nunc partim Ve-
netisque subiecta Regione dicendum. Quamvis e-
nim STRABO Geographiæ Lib. IX. (a) κατὰ ἔθος τὸ
παλαιὸν τῶν ἐλλήνων secundum antiquam quandam Græ-
corum consuetudinem contigisse dicat, ut cum armati
occurrissent Epeji, & par esset utrique exercitui robur
ad singulare certamen progressi sint Pyraecbma Ætolus &
Degmenus Epejus, id tamen nondum arguit, modum
etiam probandi extitisse. Nec minus antiquissi-
mum exemplum id evincit, quo Hyllus, Heraclida-
rum in Peloponesum redire tentantium Dux, pugna-
vit cum Echemo Æropi filio Tegetarum Rege apud
HERODOTVM L. IX. c. 26. nisi (b) forte HOME-
RVS Iliados L. III. c. 290 (c) ita intelligendus, qui A-
gamemno.

E. 3,

gamemno.

tamen provocare, quod si abnuerint, neque gaudeant, ipsi ultro
invitant, ita se fortiores esse per adversariorum ignominiam pro-
fitentur, quos arguunt ignavia. De quo videas iudicium addu-
cto simili exemplo apud BVSBEQVIVM Legationis Turcicæ
Ep. III.

(a) Edit. Casaubon. p. 246. Xylandrin. Basil. 1571. 12. fol.
p. 238.

(b) vid. pluribus DIODOR. SICVLVS, Bibl. Histor. L.
IV. c. 60. edit. Steph. col. 177. EVRIPIDES ἐν ἡρανλείδαις. Að.
IV. p. 804.

(c) Vid. Iliad. K. ubi Ajax & Hector. Iliad. E. ubi Achil-
les & Hector, Iliad. Vamma ubi Menelaus & Paris duellatores
inducuntur.

(o)

gamemnonem sacrificabundum & foedera pacturum
ita loquentem introducit.

*Quodsi mibi mulctam Priamus Priamique filii
Pendere nolint, Alexandro prostrato,*

Tum ego etiam postea pugnabo causa mulctæ sqq.

Negligendus tamen mihi hic non est, qui apud
HERODOTVM eodem libro invenitur Virginum Deæ
indigenæ Athenææ sacra celebrantium pugnandi mo-
dus, hæ enim in duas quasi phalanges divisæ, fustibus
lapidibusque sese invicem petebant, hoc iudicio, ut
quæcunque fortiter resistendo illæsa domum redisset,
illibatæ pudicitia virgo haberetur, quæ vero serieba-
tur vel in ipsa pugna succubisset, aut de acceptis
vulneribus caderet impudicitia macula notaretur.
Omnium propriissime huc pertinet exemplum a
POTTERO (d) in *Archæologia Græc.* ex HESYCHIO
HARPOCRATIONE, SVIDA aliisque relatum, ubi
Melanthius Atheniensium Rex, Xanthum Bæotia Re-
gem in singulari certamine interemerat. Ex quo si-
mul apparet, dedecori iam istis temporibus fuisse,
duellum detrectare; *lite enim oborta*, inquit POTTE-
RVS, *inter Athenienses & Bæotos de agro quodam in*
Confiniis Attica & Bæotica Xanthus pugna singulari cum
Atheniensium Rege controversiam dirimere voluit. Thy-
mocles, qui tum Athenis regnabat, eo quod pugnam
declinaverat, de solio dejectus est. Qui in ejus locum
successit Melanthius quidam Messenius provocationem
complexus

(d) L. III, c. XX, pag. 351. sqq. edit. Lugd. Bat, 1702,
in fol.

(10)

complexus in loco condito hostem convenit. Quem cum dolo ut retrospiceret faciens interemisset in ejus victoriae memoriam Ἀπαύρις instituta fuere. De quibus videatur laudatus POTTERVS.

§. IV.

De Romanis nunc videndum. Equidem videtur populus ille, uti magnitudinem imperii bellis maxime acquisivit, (a) ita & primam suam originem duello debere. Evincit id LIVIVS (b) ubi de Romulo & Remo fratribus, augurantibus uter urbem conderet, ita dicit: *Inde cum altercatione congressi, certamine irarum ad cadem vertuntur; ibi in turba ictus Remus occidit*, hac enim ratione sublato Remo fundandæ urbis potestas solo Romulo remansit. Sic anno statim ab urbe condita IV. Romulo gentis conditori cum Acrone, Cenensium rege, cujus inter cæteros subditorum filias simulatis ludis equestribus rapuerant Romani, singulare certamen fuit, uti illud asserit VALERIVS MAXIMVS. (c) Sequebatur

(a) Sic Romulum augurio urbem excitasse plenum spei bellicatricem fore probat FLORVS L. I. c. I. n. 7. de qua itidem ARNOBIUS L. VII. p. 255. *Civitas in humani generis perniciem nata quæ orbem subjugavit innoxium.*

(b) L. I. c. 7. a quo tamen dissentit FLORVS cap. II. n. 8. qui eum jussu fratris occisum dici refert.

(c) L. III. c. 2. n. 3. cui tamen contrariatur LIVII narratio qui eum in prælio truncasse dicit. L. I. c. 10. Conf. DI-ON. HALYCARNASSAEVS L. II. p. 101. edit. Sylburg. verb. τὸν βασιλέα. PLVTARCHVS in Romulo, verb. cum jam in &c. Liceat huic recens Brasiliensium addere exemplum, quod

tur singulare illud certamen Horationum & Curatio-
rum sub Tullo Hostilio, tertio Romanorum Rege, ad
finiendum bellum cum Albanis annis V. C. a 82. us-
que ad 90. gestum, omnibus scriptoribus decanta-
tissimum, (d) nec non innumera exempla quæ
vide apud LIVIVM aliosque. Ast cum hæc omnia
publicas

CASP. BARCLAIUS in rebus Brasiliae. Clivis 1660. 8. p. 431.
sq. ita refert. Amabat hac tempestate Rex Tapujanorum (po-
puli interiora Brasiliae incolentis. vid. eund. p. 418. sqq.) Jandovi-
us, Jackerii, Magnatis cujusdam finitimi filiam, nobilem, for-
maque speciosam, quam cum uxorem rogasset per sacerdotes, ab-
nuit Jackerius. Quare impatiens repulse Jandovius, ex Pro-
phetarum & populi consilio, in caput Jackerii, subditorumque
ejus perniciem juravit. Tegitur dolor & quæ parabatur fraus.
Simulata amicitia ad certamina ludicra invitatur cum gente omni
Jackerius, qui fraudem non suspicatus in arenam ad palestram
descendit. Cum lucta certaturi alter alterum amplexus esset,
fœmina Jandoviani exercitus in aliorum crines furibundi invola-
verunt & capillis apprehensos detentosque crudelitati suorum &
laniena incautos objecerunt. Ita quam non poterat prece, vi
& scelere puellam abstulit. Erant tum Jandovio uxores quatu-
ordecim, fuerant quinquaginta. Ex quibus liberos susceperat
non nisi sexaginta ipse seculum excesserat. Hæc ex chartis con-
stant Job. Rabii, Germani Waldecensis, qui rogatu Regis Jando-
vii & Comitis Nassovii permissu in Tapujarum terras abierat ut
interpretis officio Belgas inter & ipsam gentem fungeretur. Ha-
ænus BARCLAIUS.

(d) Vid. de eo FLORVS L. 1. c. 3. per tot. LIVIVS L. 1.
cap. 24. 25. sqq. DIONYS. HALICARN. L. III. cap. 16. edit.
quæ HERM. STEPH. & CASAVEONVS curarunt. pag. 80-83.
verbis: Qui de Albanis & Romanis intererant, quod se cito illius
belli molestiis liberari cuperent, controversiam armis dirimendam

publicas causas concernant in privatorum etiam contro-
versis dirimendis apud Romanos nostro iudicio
locum fuisse, exinde non assero. Si autem vel se-
quioribus temporibus illud obtinuisset, ab Honorio
tamen Imperatore Seculo IV. cum omni Monoma-
chia simul abrogatum fuisse LAVRENTIVS PAVLI-
NVS, *Gotbus* testis est, (a)

§. V.

Longe aliud de Italia quatenus Romano Impe-
rio non amplius subjecta fuit, finitimisque Regioni-
bus dicendum. Ab eo enim tempore quo cum Ca-
rolo M. Imperium Romanum ad Germanos pervenit,
insimul & Jura Germanica sive Francica promiscue,
ut postea in Germania Romanum recepta erant, hinc-
que lex Alemannorum tit. 85. diserte a Francis (quo
consueto nomine Germanos antiquis temporibus ve-
nisse tum satis constat tum luculenter probavit HOT-
TOMANNVS in Franco - gallia) in Italiam hoc insti-
tutum pervenisse edocet. Hinc seculo jam X. Hugo
Italiae Rex a fratre cui interdixerat, ne se amplius fra-
trem

esse censuerunt. Sic exemplum T. Manlii videas apud EVTRO-
PIVM *Breviar.* L. II. c. 2. verb. *Nobilissimus de Senatoribus T.*
Manlius, provocantem Gallum ad singulare certamen congressus
occidit & sublato torque aureo colligae suo imposito in perpetuum
Torquati sibi & posteris nomen accepit. Simile de M. Vale-
rio apud eundem *ibid.* c. 3. & LIVIVM L. VII. Corn. Cos-
si cum Larte Tolumnio, Veientium Rege L. IV. c. 16. Marcelli
cum Viridomaro L. XX. c. 20. & passim.

(a) in *Historia Arctoa* pag. 75. ex L. Osandro *Hist. Eccles.*
Cent. 4. L. 4. c. 23.

trem appellaret, duello provocatus, adolescentem pro se propugnaturum dedit. (a) Imo de Vmbris, antiquissimo Italiae populo, juxta Illyricum, quorum Regio hodie Ducatus Spoletanus audit, NIC. DAMASCENVS in *Histor. universali* refert, cum controversias inter se habeant pugnare armatos, ac si bello congregiendum esset, & videri justiorem habuisse causam, qui adversarium interemerint. Plurimum autem Longobardis in usu fuit hæc probatio; patet id tum undique ex LEGIBVS LONGOBARDORVM (b) tum etiam ALCIATO (c) probatur, qui casus in quibus adhibita recenset; quo & pertinet PAVLE DIACONI *Aquilejensis* narratio de Regina de crimine adulterii objecto per servum se purgante. (d)

§. VI.

(a) LVITPRANDVS *Histor. L. III. c. 13.*

(b) Quos laudabili instituto collegit HEROLDVS in *Antiquit. Germanicis* p. 159. -- 260. item LINDENBROGIUS in *Codice Legum Antiquarum*, p. 509. 620. ubi vid. imprimis L. II. tit. IV. per tot.

(c) de *sing. cert. C. IV.* qui denique subjungit; *Nec omnino barbare irrationabilesque hujusmodi constitutiones sunt. Cum enim Longobardorum duello scutis solum & fustibus res gereretur, raroque accideret, quemque occidi, non mutum a Pancratio vel colluctatione certamen id absuisse existimandum est. Fuerunt veteribus Græcis, instituti pugiles, qui plumbo onustis cestibus invicem longe periculosiore conatu decertarent, nec tamen Lædas fratres aut Herculem Ericem Entellum, quis his præcelluero id circo barbaros quisquam dixit, de quo judicium sit genes Læstorem.*

(d) De *gest. Longobard. L. IV. c. 16. verb.* *Hæc cum de ori-*

Galliam quam cum HORNIO (a) duellorum matrem & nutricem merito dixeris, considerantes frequentiora hujus probationis vestigia invenimus. Galli enim uti præ aliis nationibus ferventiores alunt spiritus, (b) ita mirum haud fuit, si ad exemplar aliarum gentium itidem duellores controversas componerent. Tandem igitur obvenientibus facti quaestionibus illud Judicium applicandi universam Galliam consuetudo tenebat, (c) donec Ludovicus Divus si-
ve Sanctus, quem Scriptores Rerum Francicarum (d) nulli pietate secundum perhibent, medio Se-
culi XIII. monomachiam omnem primus omnium Gallis interdicere, quam deinde legem nepos ejus-
dem

mine adulterii apud maritum fuisset accusata. Servus ejus Carolus (qui ab aliis & Carellus & Pitto nominatur,) a Rege expetivit, ut cum eo qui Reginae crimen ingresserat, pro contumeliatione castitatis Domine sue monomachia dimicaret. Qua concessa, eum cuncto populo adstante superavit: Regina vero post hoc factum ad dignitatem pristinam rediit. Conf. PAVLVS WARNEFRIDVS L. IV. de gest. Long. p. 851. PETRVS BIZARRVS L. III. Histor. Genuens. p. 51.

(a) Orbis Politici. P. I. c. II. Sect. II. §. 7. p. 75. sqq.

(b) Voyes les Discours de Monfr. DE LA MOTHE LE VAYER de la contrariete d' humeur qui se trouve entre des certaines nations & singulierement entre la Françoise & l'Espagnole.

(c) Vid. BODINVS de Rep. L. IV. p. 742.

(d) Vid. de Ludovico IX. JO. SIRE Sr. de Jonville in Hist.

dem Philippus Pulcher de non promulgavit, quam tamen biennio post iterum antiquare quodammodo coactum fuisse, cum ocultris caedibus fortissimus quisque caderet, refert BODINVS (e) in tantum restringendo, ut duello, nisi ob capitales accusationes certare, haud licuerit, teste HOTTOMANNO. (f) Idem Seculo XIV. Philippum Valesium Franciæ Regem movit, ut speciali constitutione edita, quæ apud GVIDONEM PAPIVM *Decisionum Gratianopolitanorum* c. 616. habetur, duellum certis in casibus permiserit. (g) Ita regnante Carolo VI. Duellum a Parlamento regio in causa adulterii in uxorem Jo. Carongii a Jaqueto Griso, Proceribus, commissi, decretum, cui Rex ipse interfuit, victoremque Carongium non contemnendo munere locupletavit. Prout illud ROBERTVS GAGVINVS (h) FROS-SARDVS, (i) & THVANVS (k) commemorant.

Veram

Ludov. S. GVILIELM. de NANGIS. MATH. PARIS. & MARIM. SANVT. TORSELLVS L. III. Part. 12. C. 1. 2, 3.

(e) Loc. cit. p. 743.

(f) *de Feud.* p. 902.

(g) Vid. GVID. PAP. p. 917. & ALCIATVS p. 8 qui addit: *Quæ Lex summa ratione nititur. Nam cum Jure civili existentibus solum judiciis torqueri equuleoque alligari reus debeat, si accusator, cui alioquin talionis pœna subeunda esset, malitiam per duelli questionem rei veritatem patefieri audiendus est.*

(h) *Histor. Franc.* L. IX.

(i) *Histor.* L. III.

(k) Lib. CXXIV. p. 987. edit. Francof. Tom. III.

Verum cum successu temporis hæc Juris persequen-
di ratio in tantum genio nationis arrideret, ut pro-
prio ausu congredierentur, atque infamem istum ha-
berent, qui non verbulo læsus mox stricto gladio
injuriantem persequeretur, hincque ejusmodi digla-
diationibus Respublica multum detrimenti patere-
tur, majori cura mori huic derogatum; quippe
cum Henricus IV. Galliarum primus ex stirpe Borbonia
Rex, Edictum anno 1609. ejus rei causa conderet.
Namque cum initio seculi præcedentis frequentes
aulicorum in Duellis cædes fierent atque singula-
tim anno XV. Latrius, Fertæus, Livarrotus & Don-
vilarsius digladiati fuisset Clerus querelas ad Ludo-
vicum XIII. Regem detulit, atque edictum, quo ma-
jori quam antea severitate in Monomachos anim-
adverteretur, impetravit, ut ex GRAMONDO (1)
apparet. Cæterum quam effrenatæ huic licentiæ
nostris temporibus per edictum hodierni Galliarum
Regis sit inhibitum satis superque est notum. (m)

§. VII.

In Angliâ Judiciûm hoc obtinuisse ex accuratis-
simo Historiæ Anglicanæ Scriptore THOMA SMITH.

F 3

((a))

(1) Quod ex IOAN. de SERRES de Henrico IV. p. 112.
sq. excerptum invenies in LAUR. BANK. Norwopensis Gotbi
Phil. & J. V. D. Franc. de Duellis eorumque natura & Jure diff.
Francoq. 1659. in fine.

((m)) Histor. Gallic. L. I. ad an. 1615. p. 74. 75.

(a) satis liquet; magisque illud evincunt LEGES ANGLIORVM (b) apud HEROLDVM (c) extantes, nec non Seculo XI. lex a Guilielmo I. A. R. Conquæstore dicto, lata: *Si Francigena appellaverit Anglum de perjurio aut mundo &c. se defendat, per quod melius volue-*

(a) ita enim ille *de republ. Anglorum* L. II. c. 6. edit. Lugd. Bat. 1630, 24. pag. 190. *Ex usu patrio & Angliæ consuetudine invaluit, ut tribus potissimum modis sententiæ, quæ summam controversiæ finem imponunt, pronuncientur: in Comitibus Parliamentariis, in certamine singulari, & in iuridicis conventibus. Itemque speciatim de Judicio duellico cap. 8. pag. 191. Duellum nunc dierum (vivebat autem Sec. XVI.) non admodum frequens est; Sed tamen in desuetudinem penitus abivisse, nondum potui intelligere, & propterea emortuum non sentiet esse ubi quis efflagitaverit. Nec non L. III. c. 3. p. 251. sqq. ubi in casu homicidii duello quæstionem dirimi asserit, cui subsequens Epiphonema adjicit: Pontifices Romani & Ecclesiæ Proceres hoc judicandi genus frigidis argumentationibus a Theologia & Philosophia petitis plurimum insectantur. Certum tamen illud est in Republica militarem in modum composita nonnulla pacis & quietis bono tentanda esse, quæ in umbra & museo clam disputantibus non perinde arident. Ut res se habet diu inusitatum mansit hoc certaminis genus ex historiis potius quam ab experientia nostra petendum. Attamen in hodiernum usque diem legis vigorem retinet.*

(b) Tit. I. n. 3. *De Homicidio si quis negaverit cum XI. juret aut in campum exeat, utrum ille voluerit, ad quem causa pertinet, & Tit. IX. Qui domum alterius noctu incenderit, damnum triplo sarciat & in frede sol: LX. aut si negat, cum undecim juret aut campum decernat.*

(c) *In Origio. ac Antiquit. Germ. Basil. 1557, p. 127. apud*

voluerit, aut iudicio ferri aut duello. Si autem Anglus infirmus fuerit, inueniat alium qui pro eo faciat. Scilicet in tanta tunc temporis hæc probandi ratio erat observantia, ut, quod tamen ubique fere secus erat, nec Clerici ab illo probationis genere exempti essent. Equidem RADVLPHVS DE DICETO nobis aduersari videtur, dum medio Sec. XII. tempore Henrici II. clericos ad singulare certamen subeundum non coactos fuisse perhibet: verum quibusdam in casibus illud & ad Clericis adhibitum fuisse exemplo Monachi cujusdam Cœnobii Windociensis, qui cum Sanctonensis Episcopatus Clerico duellum inierit, & alio Anselmi, Thesauri Laudanensis Ecclesiæ custodis, in duello aurifabrum vincentis ex FRANC. IVRETO (d) patet. Imo Seculo XIV. circa finem Richardus II. Angliæ Rex duellum in omnibus purgationum casibus adjudicari, nec ætatis nec valetudinis rationem haberi voluit, teste HENRICO DE KNYGTHON, Canonico Leycestrensi, in *Historia Anglicana*. (e) Cæterum duplici ratione modoque commissum illud fuisse moribus Anglicis ex SPELMANNI, Equitis Angli, *Glossario*. docet vir celeb. IOH. CHRIST. BECMANNVS. (f) Scilicet alia fuit quæ ad Curiam militarem

LINDENBROGIVM p. 483 - 486. tit. XV. In furto & vulneribus campus iudicat.

(d) in notis ad Ivonis Epist. 168. p. 175.

(e) p. 2753.

(f) Dissert. de Judiciis Dei Cap. V. §. 2. & Medit. polit. Cap. XV. n. 4, & Polit. parat. c. 15, n. 2.

rem quam Angli Marschalli vocant, alii quæ ad civilem peragebatur dimicatio. *In illa tela adbibebantur mucronata, in hac obtusis tantum pugnabatur.* Non defunt insuper abunde exempla Reges Angliæ in regnis sibi afferendis aut causis aliis publicis dijudicandis singulari certamine usos fuisse. Edmundi scilicet II. cum Canuto I. Magno, Daniæ Rege, de regno certantis (g) Eduardi III. cum Philippo Valefio Galliarum Rege duello congressuri (h) Henrici IV. a Ludovico Valefio Duce Aurelianensi provocati, (i) aliorumque, quorum vero consideratio ad præsens institutum non pertinet.

§. VIII.

Hispanos quod attinet, illorum sedulo quamvis monumenta pervolventi parum quod ad rem faceret, elicere licuit, at vero ideo dubium haud residet, nec apud illos prioribus seculis hunc modum probandi fuisse ignotum. Equidem obstat videtur BODINVS, (a) qui legibus Hispanorum nullam duello justam causam probari expresse asserit, at majoris est testimonium VASQVII, (b) Hominis Hispani, existimantis

(g) quod memorat PONTANVS in *Reb. Danic.* p. 151. describit POLYD. VIRGILIVS *Hist. Angl.* L. VII. ex edit. Ant. Thysii Lugd. Bat. 1651. 8. p. 172.

(h) Vid. LEIBNITZIVS in *Codice Jur. Gent. Diplomatico.* Part. I. n. 79. p. 152. POL. VIRGILIVS. *Hist. Anglic.* L. XIX.

(i) LEIBNIZ c. l. n. 114.

(a) de Republ. L. IV. p. 745.

(b) Controv. Illustr. L. I. c. 11.

antis duellorum usum vetitum iri, quia in hoc, verba sunt, Concilio Tridentino anno 1563. mense Augusto, jussu Hispaniae Regis, potentissimi Domini mei, propositum est duella vetari, quamvis nondum definitum stat. Ita Seculo X. homicidium Sanctio Hispanorum Regia cive Zamorensi proditorie illatum, cum ille Zamoræ urbis obsidionem moliretur, Præfectum quendam exercitus Hispanici duello cum illustris cujusdam Zamorani filii ultum ivisse, idem refert VASQVIVS (c). Integrum vero apud illos in hujusmodi pugnis procedendi modum exemplo memorabili duorum Hispanorum nobilium anno 1522. duello certantium ex PONTOTO HEVTERO DELFIO in vita Caroli V. L. VIII. refert CAMERARIUS (d).

§. IX.

Ad Suecos nunc devenimus, quos omni tempore bellicis artibus studuisse Suecanæ Historiæ monumenta abunde probant. (a) Hinc dubium minime est, quin & antiquis temporibus bellicoso huic judicii generi indulserint. Præsertim cum non solum vox Ordalii, quo pariter nomine antiquitus judicium duellum veniebat, (b) Gothicæ sit originis, (c) verum

(c) c. 1. p. 133.

(d) Hor. Succis. c. 21. per tot.

(a) vid. IOAN. SCHEFFERI Memorabilia Sueticæ gentis cap. VIII. 9. 10. seqq.

(b) vid. SCHOTTELIVS de singul. Germ. juribus c. 28. von Ortel. Recht. §. 1. 2.

(c) Videatur hac in materia Disp. de Ordaliis sub Præf. JOH. A. BELLMAN, Vpsal. 1709, habita p. 4. seq. qui ex Gothico vo-

rum etiam res ipsa Suecis maxime propria extiterit (d). Nititur autem hujus rei assertio præcipue leg. quadam antiqua Vplandica in veteris juris Sveo - Gothici Codice reperienda, quam vide apud LOCCENIUM in *Antiquit. Sueo - Gothicis*, (e) qui simul eandem probandi rationem anno 1320. destructam penitus fuisse, ex STIERNHOECKIO (f) aliique probatum facit. (g) Remansit tamen quædam adhuc hujusce ferocitatis umbra, dum non solum ipsi Sueciæ Reges frequenter, & fere absque necessitate singularibus certaminibus bella dirempta vellent, imo maximum dedecus existimarent, si quis Principum periculosum hunc congressum recusaret, verum etiam privati ex eodem capite injurias illatas ipsimet ulciscerentur. De priori, exempla permulta vide apud IOANNEM MAGNUM (h) & ALBERTUM KRANTZIUM (i). Po-

cabulo Ordel, eodem quod Urthel, illud derivat; atque contra CANGIVM in mediæ & inf. latinitatis Glossario Saxonum linguæ illud asserenti, ex eo quod lingua Saxonica Gothicæ sit originis argumentatur.

(d) vid. d. disp. p. 10 seqq.

(e) edit. prioris quæ Holmiæ anno 1654. in 8. prod. L. II. cap. 8. p. 67. conf. IOH. MAGNVS in *Goth. Suec. Hist.* L. II. c. 7.

(f) *de jure Sueconum & Gothorum vetusto*, quem omnino vid. L. I. c. 8. per tot.

(g) vid. edit. quæ Francof. & Lips. 1676. in 4. prod. L. II. cap. 5. p. 43.

(h) Romæ 1554. fol. L. VIII. c. 16. Alarici & Erici qui uterque in circo moribundus corruit, itemque Scarini & Grami p. 70.

(i) *In Regnorum Aquilonarum Chronica* Franc. ad Moen.

Posterius quod concernit, per leges publicas, imprimis Gustavi Magni, nec non Caroli XI. (k) & gloriosi ejusdem successoris Caroli XII. (l) per edictum de anno super. Sec. 95. omnis iste furor severe est interdictus.

§. X.

Suecis conterminos jungamus Danos. Enimvero hic sedem fere propriam duellum habuisse videtur, præterea enim quod variis in casibus adhibitum fuerit, non minus etiam probandi modus extitit. Variis namque probationum generibus utebantur Dani, de quarum ratione, & quid illis voce ordalii venerit omnino videatur OL. WORMIVS *in monum. Danic.* (a) L. I. c. II. *de ordalio* p. 57. seqq. Huc autem quod pertinet, videatur prolixè apud eundem eodem libro c. 10. per tot. Scilicet fundabatur hæc consuetudo lege ut antiquissima, ita Scriptoribus duellcis decantatissima a Frothone, primo a nato Christo Danorum Rege lata, qua sanciebatur, ut de qualibet controversia ferro decerneretur, quam exemplis corroboratam

G 2 vide

1575. f. in *Suecia*. Atisli scilicet, aliis Attili vel Attilæ dicti, qui Justitiæ Præfectum singulari certamine interemit, p. 216. itemque in *Dania*. p. 212. Sigtrugi, cum Gramo, Daniæ Rege, de quo vid. etiam LOCCENIVS *Hist. Suecanæ* L. I. ed. Franc. p. 7. 8.

(k) vid. *Jus milit. Suec.* tit. XIV. §. 67.

(l) cujus mandatum vid. apud. CASP. MATH. SCHWARZIVM *in annot. germ. ad Jus milit. Suec.* Bremæ 1675. in 8. pag. 69. seqq.

(a) Edit. Hafniensis de anno 1643. in 4. maj.

vide apud SAXONEM GRAMMATICVM. (b) Et sane si ullibi memorabilis modus circa hoc iudicium observari solitus extitit, apud Aquilonares hosce populos id fuit, quem etiam laudatus WORMIVS eleganter proposuit. Quemadmodum vero tandem hæc dicta ratione instituta probatio a Suenottone, prævio in sacri fontis lavacro ad Christianorum sacra transeunte abrogata, & in ejusdem locum alia, at vero non minus superstitiosa, specimen illius Poppone Episcopo exhibente, introducta fuerit citato loco apud WORMIVM invenies: cui adjungatur ALB. KRANZIVS (c) *in Dania, qui Heraldum consilio inter suos habito duelli usum abstulisse, sacramenti vero Religionem cunctis testimoniis anteposuisse* dicit; quamvis idem de Suenone referat, *eum controversias jure dirimi solitas ad antiquas pugne diremptiones & duella revocasse.* (d) Cæterum silentii peplo involvendum minime hic esse censeo: multifaria exempla, in Historiarum monumentis obvia, ubi Regibus Daniæ de sponsis Regiis contendentibus duellum usui fuit, quæ copiosissime videas apud KRANZIVM. (e)

§. XI.

(b) *Histor. Danicæ* L. V. nec non etiam WORMIVM pag. 68. seqq.

(c) *infra cit. edit.* p. 92.

(d) *Cap. 32. L. V. p. 117.*

(e) *vid. L. II. c. 2. p. 27. edit. Francof. ad Mœn. 1575. in fol. ubi Haldanus Norwegiæ Regis filiam duello obtinuit. Alia exempla notatu dignissima vid. ibid. p. 28. 29. it. p. 34. 35. Duellum Simaldi & Haldani vid. p. 229. Regneri cum Sorlo p. 303.*

Nec ab hocce probandi modo Hungaros, gentem, si quæ alia, bellicosam alienos fuisse quilibet facile crediderit. Vnicum tamen & potissimum huic asserto testem demus, ANTON. BONFINIVM *Rer. Vngaric. Dec. IV. L. VII.* ita differentem: *Cum Vngaris mos esset, deficientibus utrinque probationibus in quoque negotio singulari certamine causam definiri, quod absurdum est, ac cæteris foris in auditum, lex inde lata qua ubique poterit, quam in militari foro duellaris dimicatio antiquata est.* (a) Respicit autem BONFINIVS ad decretum Mathiæ Regis, quod decretum majus scriptoribus Vngaricis audit, de anno 1486. n. 23. ubi inter alia: *Proinde hoc judicii genus perpetuo aboleatur, & nunquam decernatur, nisi in casibus in quibus omnis probatio deficeret, non tamen in sede judiciaria, sed in Curia*

G 3

mi-

Eundem de Virgine Principe contendentem in sæpius citatæ WORMII *appendice*, de prisca Danorum Poesi, *ad Litteraturam Runicam*, (quæ Hafn. 1651. prod.) p. 198. carmine ante obitum suum composito, Strophæ XIX. vertente WORMIO, ita canentem invenies:

Pugnāvimus ensibus,

Pulchricomum vidi crepusculascere,

(quod idem est ac in mortis agone constitutum esse)

Virginis amatorem &c. per quem Heraldum primum Norwagiæ Monarcham intelligendum putat WORMIVS cit. loc. Holgeri Danicum Burmanno, Aegyptiorum Rege, de eadem causa duellum recenset TH. BARTHOLINVS, *Filius*, in *Diff. de Holgero Dano*. Hafn. 1677. in 8. Cap. XV. per tot.

(a) vid. Editio quæ Colon. Agrip. 1690. fol. prod. p. 457. col. I. lit. a.

(o)

militari Reg. Maj. (b) Quod idem Decretum a Vladis-
lao Rege anno 1492. repetitum atque confirmatum es-
se apparet ex Decreti ejus I. articulo 37. (c) Cæterum
hujus judiciarii congressus apud Hungaros rationem ex
SABELICO ita proponit JO. FERD. BEHAMB. (d)
Si causa anceps sit, nec aliter liquere possit, his ferro
decernitur, reus & actor dimicant, Rex, aut qui Regis
vicem gerit, pugnam spectat, judicatque secundum e-
um qui superior fuerit; satis vicisse credunt, cujus
adversarius aut pugnam cunctantius inibit, aut lineis
aræ quibus pugna locus circumscribitur exciderit;
qui ex equo dimicant, lancea prius dein gladio utun-
tur, pedites præter verenda cæteris nudi pugnant.
Cui interim memorabile exemplum Hungari, Græ-
cum monstrosæ proceritatis duello vincentis legere
aut plura evolvere placeat; adeat BONFINIVM (e)
& ISTVANFIVM. (f)

§. XII.

(b) vid. hunc Decreti articulum in editione citata ex col-
lectione SAMBVCI p. 65. itemque in collectione Decretorum
Regni Hungariæ Tirnaviæ 1574. in fol. publica art. 18. p. 179.

(c) Vide hoc Decretum in dicta collectione p. 221.

(d) in *Notit. Hungariæ antiquæ modernæ* Argentorati 1676.
in 8vo. excusa Part. I. p. 233. vid. eundem Part. II. p. 221. seqq.

(e) Dec. I. L. X. p. 108. col. b. lit. c. seqq.

(f) In *historia de Rebus Vngaricis* Libris XL. Colon. A-
gripp. 1684. in fol. ubi p. 460. certamen singulare Carolicocii-
cum Valentino Bauffio itemque p. 350. Emerici Tiliquestii cum
Rustane Budensi graphice describit. Plura exempla ex eo de-
promta invenies in Mart. Zeileri Epistolis, edit. Vlmensis de an-
no 1700. in fol. p. 301. litt. b. 475. b. 477. b. 478. b. & alibi.

Tandem ad Polonos accedimus, quos si hunc quidem probandi ritum spectes, primo statim loco nominandos habuissimus. Wagrios enim Slavos jamdum lites suas ferri iudicio permisisse tradit HELMOLDVS, Presbyter Bosoviensis, in *Chronico Slavorum*. (a) De usu autem sequioribus temporibus recepto expresse testatur CHRIST. HARTKNOCHIVS in *Chronico Borussiae*, (b) idemque confirmat ALEXAND. GAGVINVS in *Sarmat. Europ.* (c) Scilicet observat ex CROMERO, FRANC. MARINIVS, Polonus, jure simplicissimo Polonos primis temporibus usos fuisse, atque controversias a Principibus ex aequo & bono aut singulari nonnunquam certamine dijudicatas fuisse. Palatinorum deinde tempore leges paucissimas ex observatione saltem viguisse. Tandemque Jus Saxonicum in Poloniam introductum, eoque uti specialiter urbi Cracoviensi a Boleslao concessum fuisse, donec sub Alexandro Rege suasu Pon-

(a) L. I. p. 188.

(b) Part. II. Cap. VII. p. 549. lit. A. Belangend die Gerichte, so ist's auch gewiß daß die ersten Fürsten in Pohlen nach ihren Gefallen wie sie es billig zu seyn vermeinet die streitigen Sachen unter ihren Unterthanen entschieden. Es ist auch das Faust-Recht wie bey andern angrenzenden Ländern üblich gewesen. Denn wenn eine schwere Sache vorkommen, die der Richter nicht schlichten konnte, mußten sich die streitenden Partheyen drum schlagen, wer alsdenn den andern überwältiget, der hat das Recht gewonnen.

(c) pag. 29.

Pontificis Romani quatuordecim articuli Statutis Regni Poloniae inserti, abrogarentur, de quibus prolixius videatur laudatus MARINIVS. (d) Ex qua relatione abunde colligere licet usum hujus judicii simul cum istis articulis fuisse sublatum, de quo vide infra C. III. §. 12.

CAPVT III. De Judicio duellico apud Germanos.

Conspectus Capitis.

§. I. *Fuisse judicium duellicum apud Germanos.* §. II. *Vnde ad illos devenerit.* §. III. *quid de eo in Germania antiqua.* §. IV. *quid in media appareat.* §. V. *quibus in casibus fuerit adhibitum.* §. VI. *Singularia duellorum.* §. VII. *Casus duelli ordinarii.* §. VIII. *Exceptio a regula.* §. IX. *Usus ejusdem in civilibus.* §. X. *in criminalibus.* §. XI. *Modus judicii in Germania observatus.* §. XII. *De sublatione Pontificia.* §. XIII. *Privilegiis Civitatum duellicis.* §. XIV. *Edictis contra duellalatis.* §. XV. *Conclusio.*

§. I.

(d) In *Diff. de Scopo Reip. Polonicae adversus Hermannum Conringium*. Vratisl. 1665. 12. ed. p. 125 - 129. seqq. Autor fictio utitur nomine, nec quis fuerit constat; prodiit tamen eodem anno *de scopo Reip. Polonicae & domo Austria adversus Franc. Marinium Polonum libellus*, quo Vir summus Hermannus Conringius ab ineptiis & calumniis vindicatur in 12.

EXhibitis hactenus gentium Europæarum circa judicium duellicum institutis specialibus nunc Germanorum mores enarrandi veniunt, quippe quibus illud, si non ipsam originem, formam tamen aliis etiam gentibus receptum (a) debere videtur. Neque enim ratio dubitandi apparet Germanis non æque ac aliis populis morem hunc probandi admodum arrisisse præcipue cum fortitudo eorum bellica TACITO jam in integro *de Germanorum moribus* Tractatu (b) late prædicetur, tum ita de illis SENECA (c) sentiat: *Quid Germanis animosius, quid armorum cupidius, quibus innascuntur, innutrienturque, quorum una illis cura est, alia negligentibus?* Hincque sane mirandum minime est Germanis iteratos Duellorum actus in justandem consuetudinariam cessisse, atque adeo judicium hoc posthabitis aliis probationibus, in foris illorum frequentari cœpisse.

§. II.

Altius vero ut rem repetamus, id maxime probabile videtur a Cimbris ad Germanos Jus duellicum devolutum esse. (a) Longa equidem inter eruditos de
Cim-

(a) Sic a Germanis in Italiam & Galliam importatum documento esse potest Lex Alemannorum Tit. 85. & Lex Friderici II. Constit. Sicular. L. II. Tit. 32. ex collectione ANDREÆ DE ISERNIA p. 174.

(b) & *Annal.* XV. c. 1.

(c) *de Ira.* L. I. c. XI.

(a) quam sententiam pariter fovet ingeniosissime pro iudicio

Cimbrorum gentis origine versatur disputatio, (b) quam nunc aliis discutiendam relinquimus, aut nec in rem male tetigisse mihi videntur, qui eorum Etymologiam a Germanico vocabulo Kimber, Kemper seu Kempfer arcessunt. Hinc & Jus duellicum *das Kampff-Recht* vocatum esse innuit GRYPHIANDER. (c) Dum igitur a pugnis & virtute bellica (d) nomen Cimbris inditum, deque illorum in Germaniam migrationibus abunde constet, (e) nemini facile dubium erit, aut

duellico differens Silesiae olim decus LOHENSTEINIVS in *Arminio* Part. II. L. III. p. 547. 551.

(b) Plurimi Cimbrorum a Gomero (de quo vid. IOSEPHVS *Antiqu. Jud. L. 1. c. 6.*) & nomen & originem sumsisse statuunt quales sunt LAZIVS *de migrationibus Gent. L. III.* & qui eum defendit NICOLAUS PETREIVS *de Cimbrorum & Gothorum originibus &c.* Lips. 1695. in 8. ROBERTVS SHERINGHAM *de Anglorum gentis origine* (Cantabrigiae 1670. in 8.) nomen a Germanorum *Kempffen* illis concedit, originem vero a Comero traxisse integro III. & V. cap. erudite pernegat. Singularem plane de eorum origine & denominatione sententiam fovet OTROKOSI, Hungarus, in *Originibus HUNGARICIS* (Frankenae 1693. in 8.) Part. II. p. 156. Omnem eorundem originis inquisitionem flocci pendit MOLLERVS in *Isagoge ad Chersonesum Cimbricam* P. I. c. 3. §. 1. 2.

(c) *de Weichbildis Saxoniae* c. 42. n. 8 - 13. edit. Argent. 1666. in 4. p. 106. conf. 45. n. 16. 17. itemque Cap. 56. n. 3. & seqq.

(d) Hinc supra citatus SHERINGHAM non incongrue illos taxat qui Cimbrorum Latrones extitisse velint, cum, secundum FESTVM, milites antiquitus latrones vocarentur.

(e) Vid. HIERON. CYPRAEVS *de origine, nomine, priscis sedibus, &c. & migrationibus Saxonum Cimbrorum &c.* Hafniae 1622. in 4. & imprimis STRABO *Geograph. L. VII.*

¶ (o) ¶

aut Germanos hoc quidem iudicii genere uti ab iis e-
doctos fuisse: aut ipsos ejusdem inventores una cum
iis extitisse.

§. III.

Hujus igitur iudicii in antiquissima Germania ve-
stigia si quæras; utique quædam licet rariora appa-
rent. Spectare huc videtur VELLEIVS PATERCV-
LVS (a) quippe teste *Germani fictas Varo gratias*
agebant, quod lites Romana Iustitia finiret, & solita ar-
mis discerni Iure terminarentur. Præterea & illud me-
morabile existit: quod Gallorum Druides aliquando
delecti fuerint, aliquando successerint meritis, a-
liquando de principatu armis contenderint: uti
refert J. CAESAR *de bello gallico* L. VI. Etenim
si STRABONEM L. VII. audiamus; Germani
& forma & moribus & victu adsimiles erant Gallo-
rum, ita ut facile illud & de his capias. Confirmat
hoc clarius POMPONIVS MELA, L. III. *de situ orbis*,
qui illos jus in viribus habuisse testatur. Neque illud
oblivioni involvendum existimem, illos etiam per pu-
gnam de futuro bellorum eventu cognovisse, quod no-
tavit TACITVS *de M. G. c. X.* insuper tradens: Cre-
bras apud eos rixas raro conviciis, sæpius cæde & vul-
neribus transigi. *c. XXII.*

§. IV.

De mediis equidem Germaniæ temporibus (a)
LEHMANNVS (b) testatur: Wer seine Unschuld mit
H 2 Zeu

(a) *Histor. Rom.* L. II. c. 18.

(a) quorum primordia a Trajani ætate derivat HACHEN-
BERG *in Germ. media.*

(b) *In Chronico Spir.* L. II. c. 30.

(c)

Zeugen nicht erweisen können oder wollen, der hat noch diesen Weg vor sich gehabt, daß er gegen den Kläger durch einen öffentlichen Kampf seine Unschuld ausfindig machen können. Id quamvis omnino verum sit a Trajani tamen ætate usque ad ævum Caroli M. ob implicatos tunc bellis Germaniæ populos, Scriptorumve coævorum defectum, parum de modo formaque hujus Judicii constare potest, nisi quod in Dagoberti Francorum Regis legibus variæ de Championibus Constitutiones inveniantur, quas huc trahere liceat, quæve videri possunt in Capitularibus Regum Francorum. (c) Frequentiora ejus rei vestigia, in legibus Caroli M. & successorum ejusprehendas, quippe a quo ita in Capitularibus ejusdem sancitum est: (d) *Ut si aliquis alterius sacramentum falsum dicere voluerit, cum armis contendat*; itemque (e) *Si aliquis contendere voluerit in Iudicio aut in Campo aut ad Crucem licentiam habeat*, ut plures ejusmodi leges a Ludovico Pio sequentibusque Imperatoribus constitutas, quas inferius allegandi occasio dabitur, silentio nunc involvam. Illud tamen meminisse juvabit, illis imprimis temporibus frequenter duella religionis pro-

(c) quæ ex collectione Illustris STEPH. BALVZII nitidissimis typis Parisiis 1677. in fol. prodire. ubi vid. Tom. I. p. 134. 135. Tit. 16. & 17. p. 126. tit. 12. p. 132. tit. XV. p. 103. tit. XII. p. 117. tit. III. *Si majorem pecuniam furaverit duo championess pugnent.*

(d) Lib. III. capitul. XLVII.

(e) in Append. Capit. Car. M. App. Secund. cap. XXXIV.

(o) §

probanda causa suscepta fuisse. Sic eidem Carolo M. referente illud ex TVRPINO, (f) ANTON. COCCIO SABELLICO, (g) Aigolardus Saracenorum in Hispania Rex offerebat, *ut Saraceni, Gallique per partes dimicarent, quo eventus declaret, utra fides Deo esset gravior.* Iisdem temporibus Rolandus, Caroli ex Sore Nepos, cum Ferracuto, Gigante Mahumetano, post proelium de fide disputans in acre certamen descende-
bat, quod pariter describit citatus antea TVRPINVS & recenset WOLFIVS; (h) quo forsitan & referri potest singulare certamen, quod sub Henrico Au-
cupe anno 930. civis quidam Ratisbonensis cum Cracoe infideli exercitus Hunnici praefecto iniit, illumque neci dedit. (i))

§. V.

Inquirenti nunc jam quibusnam potissimum ca-
sibus in Germania locum haecce habuerit probatio, praeter casus passim in Diss. jam allegatos id maxime singulare mihi visum est, ut etiam in publicis causis & ipsis imperii civilibus negotiis duellum adhibitum fuerit. Hujus rei exemplum (a) sub Ottone M. supra dedi-

H 3,

mus.

(f) *de gestis Caroli M.*

(g) *Ennead. VIII. L. 8, edit. antiq. fol. 58. 59.*

(h) *L. I. memorab. fol. 122.* Mentionem ejusdem quoque fieri videbis in *Republ. German. Elzevir. p. 205. 206.*

(i) Vid. ZIEGLERVS in *Schauplätze der Zeit* p. 53.

(a) Vid. de eo pecul. libello HOTIMANNVS in *disp. de controversia successionis regiae inter patrum & fratris praemortui filium*, ann. 1581. in 8. edit. & Opp. Tom. III. p. 146. *recusa.*

mus, (b) Imo ipse Imperator pugnae aleam subire non dubitavit, cum enim Johannes XIII. P. M. ab eo deficeret, Legatos ad pontificem misit, illisque in mandatis dedit, ut juramenti praestandi vel duelli ineundi oblatione causam suam agerent, prout ex LVITPRANDO (c) refert BESOLDVS. (d) Eadem facilitate in duellis concedendis fuisse Ottonem II. Historiarum monumenta probant. Ita enim M. HENR. BUNTINGVS in *Chronico Brunsvicensi* (e) de eo narrat; *Eum comitia Magdeburgi celebrasse, ibique a Waldone quodam, qui Ottoni in deliciis erat, Geronem Comitem ab Alsleben*
ad

(b) Cap. I. §. VIII. Cui ob similitudinem adungere liceat Edmundi & Canuti de Regno certamen, quod supra §. VII. huius capituli tetigimus, & de quo praeter ibi allegatos conf. CAMBDENVVS in *Britania* (Londini 1595.) p. 268. Nec fortasse ingratum erit ex STVMPFII *Chronico Helvetiae* fol. 178. adduxisse exemplum fratrum, uter regno nomen inderet, pugnantium, ita enim ille; Schwyterus der dritte hat mit den grössern Theil Schwedier besessen das Land Schwytz, und das nach ihm benennet Schwytz, und die Landleute Schwyter. Er hat einen Bruder, genennet Tschey, der wolt das Land nach ihm nennen, des Pamen beyde Brüder zu einen Kampff; Schwyter lag ob, schlug seinen Bruder Tschey zu todt, deßhalb sein Nahm fürbrach, das geben nicht allein die alten Chronicken, sondern auch das uralte Gemähde zu Schwytz Anzeignung,

(c) L. VI. c. 6.

(d) in *Sinopsi Histor.* c. XVIII. p. 318.

(e) & *Luneburgens.* p. 98. edit. quae Magdeb. 1620. in fol. cum continuatione HENR. MEIBOMII prodiit.

Ad Cap. III. §. VI.

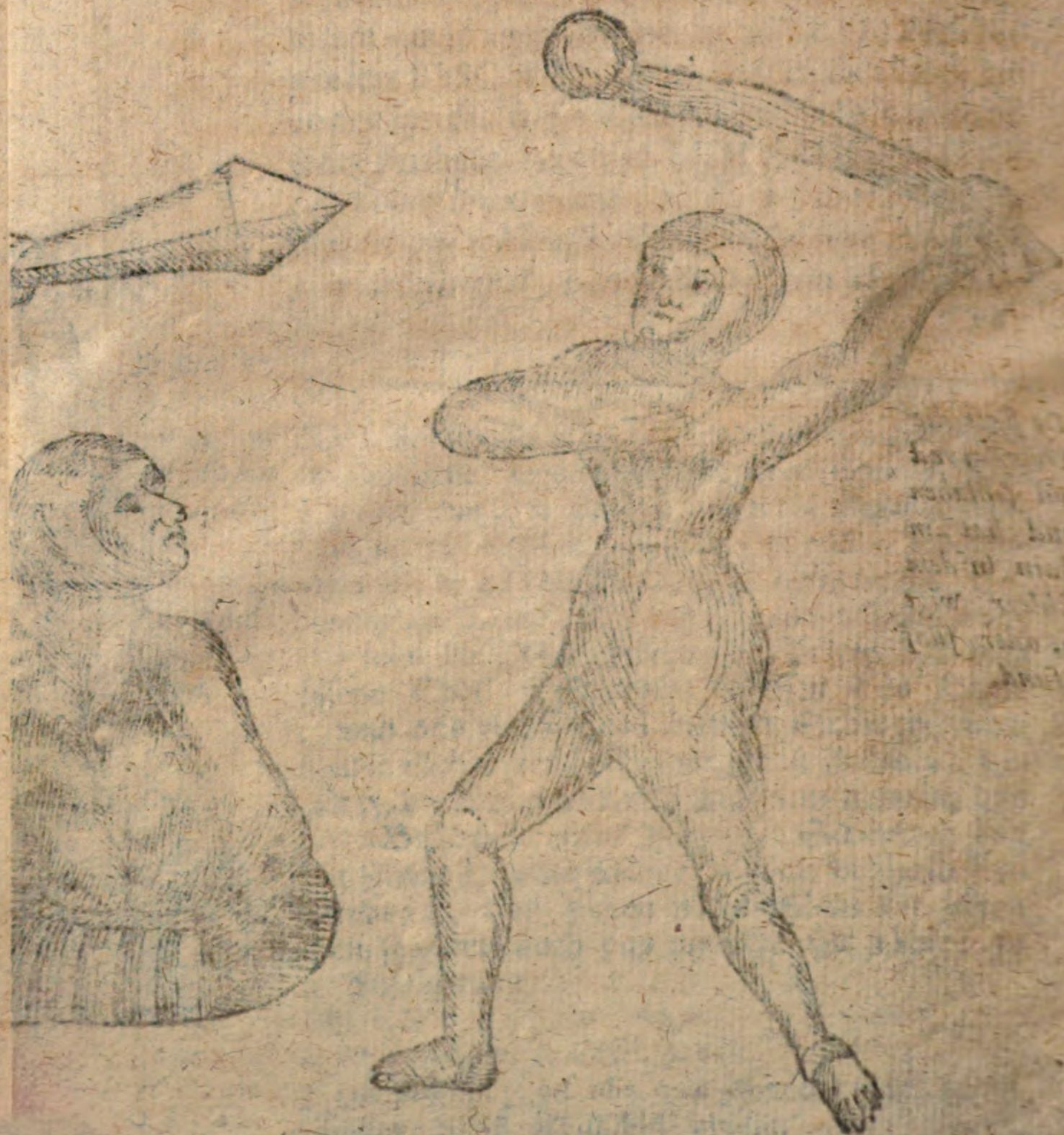
Da statt wie
sollen.

Da statt die
Frow Fry vnd
wil schlagen
vnd hat ain
stein In dem
schleer wige
4. oder fünf
pfund.

Da statt die
Frow Fry vnd
wil schlagen
vnd hat ain
stein In dem
schleer wige
4. oder fünf
pfund.

ad Imperatorem delatum fuisse, qui ipsos duello iusserit
congregari, ut inde iustitia causæ cognosceretur. In eo cer-
tamine cecidisse ambos, nibilo tamen minus Imperatorem
Geronicaput amputandum corpusque avibus cibum relin-
quendum curasse. Quamvis defuncti filia Adele ad pe-
des Caesaris pervoluta sepulturam Parenti impetraverit, o-
mnes autem possessiones suas Sacrario Magdeburgensi con-
secraverit. (f)

§. VI.

Nec minus singularem meretur observationem
iisdem Ottonum temporibus frequentata de objecto
laxæ pudicitiae aut commissi adulterii crimine sese
purgandi consuetudo, quæ Seculo jam VII. ut lex a
Rothari, Longobardorum Rege introducta erat, ar-
gumento tit. LXXVI. L. II. LL. Longob. Si quis alii de
uxore sua crimen injecerit, quod cum ea fornicasset, li-
ceat ei, cui crimen mittitur, per campionem se purificare;
qualiter Cbuonradus, filius Eberhardi Comitum, qui cum
quadam nepte Regis se concubuisse sibi imposuerat, a quo-
dam Burchardo Saxonico monomachia victus fefellisse se
patefecit, inquit REGINO. (a) Tali etiam ratione
Gunildam natione Anglam Henrici III. Imperatoris
Conjugem, adulterii accusatam, perque nanum con-
tra immanis staturæ hominem mirabiliter defensam ab
Impe-

(f) Conf. IOH. CONR. DIETRICHIVS in *Imperatorum
Germanicorum Familiae Saxonica Historia Augusta*. Gissæ Hassor.
1666. in 4. ubi p. 55 - 77. tam de hoc facto quam de integra præ-
senti materia operose tractat.

(a) In *Chronico*, L. II. ad annum 950. p. 440.

Imperatore vero nihilominus repudium passam Vestæ atrium ingressam memorat JOH. BROMTONE. (b) Ex eadem causa, quantum quidem conjectura assequi licet illa duella pro manasse reor, quæ olim inter virum & uxorem singulari ritu instituisse moris fuit, qualis obiter mentionem injicit STVMPEIVS in *Chronico*. (c)

§. VII.

Atque hæc quæ hætenus adduximus, rariora fere sunt, & illustribus potissimum recepta; latius vero utique se extendebat in Germania media duellorum usus. Adeo ut fere in plurimis si non in omnibus con-

tro-

(b) *In Histor. Anglic.* p. 933. Alias etiam in eodem priori casu haud infrequens erat per ignitos vomeres aut ferreas laminas sese purgandi ratio, cujus rei exemplum habes in Kunigunda Henrici II. conjuge, de cujus tamen innocentia diversum sentiunt Viri eruditi vid. SCHVRTZFLEISCH in *Pec. diss.* & GVNDLING in *Otiis*.

(c) f. 250. Im Jahr des Herrn 1288. am Tag Januari geschah zu Bern an der Matten, da izo die grosse Kirche hoffmauer Stadt, ein Kampff, zwischen einen Mann und ein Weib, das Weib lag ob und gewann den Kampff. Meminit illustris Thomafius in *Dissertatione de Constitutione Criminali Carolina*. MS&ti cujusdam Codicis in Bibliotheca Guelpherbytana reperiendi, in quo mores duellici inter marem & feminam usitati, penna eleganter depicti exhibeantur. Præterea & nobis Codicem ejusmodi MS&um in Ducali Saxo Gothana Bibliotheca videre contigit, hinc consultum duximus curiosis Lectoribus schema primum ejusmodi conflictus conjugalis cum Excerptis eo pertinentibus ad finem Dissertationis appendicis loco exhibere.

troverſis deficiente probatione alia locum inveniret; præcipue in iis, quæ caput vitamque hominis respiciebant. Et quidem duplex ejus uſus fuiſſe videtur, alius civilis, alius criminalis; ita ut criminalis iterum aliquando inculpationibus aliquando exculpationibus inſerviret. Regulam generalem tradere quis putaret legem Thuringorum (a) *A duobus ſolidis uſque ad maximam compoſitionem in furto. Et vulneribus campus judicat.* Simile quid L. Alemannorum (b) ſtatutum erat, *ut ſi liber libero crimen aliquod mortale impoſuerit, Et ad Regem aut ad Ducem eum accuſaverit, Et inde probata res non eſt, niſi quod ipſe dicit, liceat illi alio, cui crimen impoſuit, cum tracta ſpatba, ſe idoneare contra illum alium.* Sed vero ſi hiftoriarum monumenta conſulamur, uti ex jam dictis clarum eſt, facile liquet has regulas nimis adhuc particulares exiſtere, & caſuum hic contentorum paucitatem judicium noſtrum olim longe egreſſum fuiſſe.

§. VIII.

Equidem, ut eſſe ſolet, etiam hic varia fuit Gentium Germanicarum conſuetudo, quod utique curatioribus hujus rei indagatoribus obſervandum venit. Sic Ripuaria lege uſus non adeo multus extitiſſe videtur, cum ejus exercitium non niſi coram Rege frequentatum fuiſſe legatur. (a) Apud alios vero plura ejus-

(a) Tit. XVI. apud HEROLDVM p. 130.

(b) Tit. XLV. ap. eundem p. 70.

(a) vid. L. Ripuar. tit. XXXIV. apud HEROLD. p. 45. Tit. LXI. p. 53. Tit. LXIX. p. 55.

eiusdem succurrunt exempla; ita ut tuto credas, illa etiam inferioribus Judiciis Decisum commodasse; (b) quod antiquarum legum Decreta omnibus quidem modis, si diligenter inspiciantur, persuadent.

§. IX.

Sic enim L. Alemannorum cautum erat, ut mulier dotis suæ contradictori spatha tracta & pugna duorum æque ac per Sacramentum obsistere posset. (a) Imo apud eosdem hæreditates jure pugnae explicatas fuisse testatur lex eorundem Alemannorum, quod GOLDASTVS (b) exhibet. Neque est quod hoc mireris, cum & superius tale quid jam fueris commemorandum, & præterea Alemanni etiam in minoribus controversiis, ubi de agrorum terminis disceptabatur, illud usurparint. (c) Sic eodem modo Bojariorum lege ad probandum, quod novi operis nunciatio facta fuisset, adhibitum pugnae iudicium legimus; quemadmodum & in probanda possessione usus ejusdem iis placuit. (e) Idem fecerunt Saxones, qui controversias de dominio terræ clanculum occupata campo dijudicari voluerunt.

(b) Nec obstat **Sächs. Landr. L. II. tit. 2. verb. Um ein Urteil mag man nirgend fechten denn vor dem Reich;** cum ibidem non de quavis controversia sed de iudicio ab inferiori iudice lato sermo sit.

(a) Vid. L. Alem. tit. 57. p. 73.

(b) *Rer. Alem.* Tom. II. Cap. LV. p. 25.

(c) Vid. L. Alem. tit. 58. p. 84. cum quo paria habet L. Bojar. c. XV. tit. 5. p. 108.

(d) vid. Cap. XV. tit. 6.

(e) vid. c. XXII. tit. 1.

runt. (f) Nec minus etiam in iis quæ ad procedendi modum in iudiciis spectant, jus pugnae alicubi placuit. Sic exceptionem rei iudicatae Bojoariorum lege (g) per pugnam defendi legas. Eodem modo mendacium testis pugna duorum repellebatur, (h) & appellatio campo erat defendenda, (i) æque ac nunc in iudicio eam defendi necessum est.

§. X.

Quicquid autem hujus sit; major tamen duelli usus in purgandis vel detegendis criminibus apparet. Sic lege Bojoariorum (a) ille, qui, ac si contra Ducem suum *de morte ejus consiliatus fuisset*, insimulatus erat Dei iudicio crimen semovere poterat, uti nec minus ille, qui, quod incendio nocuisset, perhibebatur. (b) In furto res adeo consueta erat, ut etiam vacca furtum vel XII. Solid. tale quid mereretur; (c) imo ut aliis de omni furto hocce caperetur, uti SPECVLATOR SAXONICVS sufficiens autor existit. (d) Aequiparabatur etiam furto si quis servum alienum ad fugiendum

I 2

per-

(f) L. Sax. tit. XV. p. 126.

(g) Tit. 95. p. 82.

(h) vid. L. Bojoar. Cap. 22. t. 2.

(i) Landr. L. II. art. 12. **Schilt ein Sachs ein Urtheil, er muß daruin fechten selb sieben seinen Genossen wider andere sieben.**

(a) Cap. 2. Tit. I. p. 89.

(b) L. Bojoar. cap. 13. tit. 4. itemque L. Thuring. tit. 9. p. 129.

(c) L. Bojoar. c. 12.

(d) L. I. art. 39. Landr. verb. **oder mit Kämpffen sich zu erwehren.** De furto messis conf. L. Bojoar. c. XV. tit. 6.

persuasisset, si L. Bojoariorum audiamus. (e) Homicidium, uti homicidium promereri videbatur, ita præcipue pugna dignum iudicatum fuit. (f) Veneficium quoque mulieris contra maritum per campiones tollebatur. (g) De vulneratione, calumnia, aliisque ut taceamus.

§. XI.

Modum si quæras iudicii nostri, quem Germani sequuti fuerint, ablegandus eris ad ea quæ superius dicta sunt, (a) quæque hic repetere supervacaneum iudico. Quamvis enim adeo expeditum non sit, *an ibidem* recensitæ solennitatum circumstantiæ ubique obtinuerint locorum (quis enim omnium provinciarum consuetudines specialissimas cognitas haberet?) illud tamen extra dubium existere poterit, quædam adeo fuisse comparata, ut supposito fine iudicii duellici ab eodem haud potuerint separari. De Germanis, quorum causa in primis hoc scriptiõis susceptum est, illud

(e) Cap. XV. tit. 7.

(f) L. Alem. tit. 90. p. 81. quod etiam de sequiorum temporum consuetudine SPECVLATOR SVEVICVS confirmant. Landrecht. Cap. 115. cum quo conf. SPEC. SAXON. L. 1. art. 64. Landr. Add. Ej. Landrechts Richtsteig. Cap. 32. Conf. 2. Feud. 27. de pac. ten. Pertinet etiam huc Imperatoris Henrici Constitutio, qua Vasallo si a pari, sive Convasallo, *quod dominum suum interfecerit, vel vulneravit, vel obsederit, vel cucurbitaverit* accusaretur, ut per pugnam se defendat contra provocantem permittitur V. Feud. 2. de caus. amitt. feud.

(g) Vid. L. Thuring. tit. XV.

(a) Cap. I. §. 5.

Illud hdhuc est commemorandum : tempus antemeridianum fuisse ad pugnandum requisitum, ita ut contra illum, qui pomeridiano tempore provocaret, iusta daretur exceptio. (b) Eodem modo consueta erat termini sex Septimanarum constitutio ; nisi actor exceptionem termini nimis angusti expectare vellet. In personis eundem Statum desiderabant, neq; superior, ut cum inferioribus dignitate manus confereret, adigebatur. (c) Hinc & pugnaturus quatuor generationis suæ gradus indicare tenebatur. (d) Caterum & hæc notabilis erat restrictio, quod agnatis usque ad quintum gradum pugnam inire prohiberetur. (e) Erant

I 3

prater

(b) Vid. Schwäb. Landr. Cap. vom Kämpffen. Edit. MEICHNER. fol. 39. verb. Spricht ein Mann einen Kämpfflichen an, nach mittem Tag, er wiederete das wol. Concordat Sächs. Landr. L. 1. art. LXIII. & Weichb. art. XXXV. Idem obtinuit in Franconia, sic enim habet Codex MSCtus supra allegatus p. 162. Doch daß der Kampff geschehe zu rechter Tagzeit, als das Recht erkant, daß der vor Mittag angefangen werde.

(c) Testatur hoc *Specul. Saxon.* im Sächs. Landr. Ein yetlich Man mag sich Kampffs widern dent der würß geboren ist. Der aber baß geboren ist, den kan der würß geboren, nicht vorlegen mit der bessern gebote ab er in anspricht. Conf. Weichb. Loc. cit. itemque Schwäb. Landr. eod.

(d) Schwäb. Landr. Cap. der einen Genossen Kämpfflich anspricht fol. XI. cum quo convenit *Jus Sax.* loc. cit.

(e) Vid. Schw. Landr. Cap. vom Kämpffen. fol. 39. Sächs. Landr. l. c. & inprimis Weib. Recht. art. 35. verb. Kampffes mag sich auch ein Mann wegern, gegen sei-

præter hæc plura necessaria apud Suevos & Saxones observationis, quæ huc transcribere nec vacat, nec juvat, cum a quolibet suis in locis evolvi mereantur. (f)

§. XII.

Hæc cum ita se habeant, facile est judicata, quam frequens fuerit judicii duellici apud Germanos usus. Certe adeo hic placuit mos, ut ex Germanis nemo etiam Christiana fide recepta abolitionem ejus meditaretur nec injustitiæ illud inculparet. Imo quod mirere non solum Laici verum & Clerici, quorum tamen lateri gladius minus aptus videri posset, (a) eodem utebantur. Per multa hujus generis adduci possent exempla, brevitatis tamen gratia liceat ad eruditum ZIEGLERI (b) *de Juribus Majestatis* tractatum remittere, qui ex PETRI Abbatis Cluniacensis libro *de miraculis* insigne hujus rei exemplum de Gerardo Monacho &

ne Magen, ob er das gewert auf den Heiligen, daß sie also nahent freunde seind. (Schw. Landr. addit. daß sie zu der fünfften Sippe einander gefreindt sind) daß sie durch Recht der Magschafft willen nicht fechten sollen.

(f) Vid. Schwab. Landr. fol. 39 - 42. Sächs. Landr. L. I. art. 48. 49. L. II. art. 12. & Weichbild. art. LIII. & art. 84. ibique Gloss.

(a) Vnde æque ridiculum ac barbarum videtur votum Alachis Tyranni, qui cum Zenonem Diaconum Ticinensem, Regis Cuniberti armis purgentem, interfecisset, Cunibertum se occidisse putans voverat, se si victor evaderet, puteum Clericorum testiculis repleturum, quod ex DIACONO de gest. Longob. observat. ZIEGLERVS loc. mox cit.

(b) L. I. c. 33. §. 22. 23.

& ejus Præposito profert. Nec poenitebit GONZALEZ TELLEZ (c) Commentarium ad Decretales evoluisse, qui ex ADREWALDO Floriacensi, pugnae clericalis meminit, ubi *post sacramenti fidem sentis ac baculis decertando* finis controversiæ impositus est. Regulariter alias Clericorum dissidia per pugnas campionum sopita fuisse LIGNANVS vult, (d) quod tamen postea cum omnis Clericis dimicatio interdiceretur abrogatum est. (e) Ete scilicet sua magnopere futurum arbitrabantur Pontifices, si modum hunc probandi summi criminis infimulantes loco vulgaris probationem Canonica in fora secularia introducerent. Quod ipsum ex Decretis ipsorum Corpori Juris Canonici insertis abunde liquet. (f) Et quidem prudenter admodum rem aggrediebantur, dum specioso uterentur argumento *quod spontanea confessione publicata delicta ipsorum regimini sint commissa, occulta vero Deo relinquenda.* (g) Ast aliam subfuisse causam supra Cap. I. §. XII. ostendimus. Variis itidem in ejusdem abrogatione incedebant gradibus, dum distinguebant inter Clericum qui alicui sponte duellum obrulerit, & illum qui obla-

(c) in L. V. Decretal. tit. 35. *de purg. vulg.* p. edit. Franc. 1690. in fol. 535. conf. ad Tit. XIV. de Cler. pugn. n. 8. p. 205.

(d) Cap. IX. n. 2. per Lombard. *qualiter quis se defendit*, l. fin. conf. Gloss. ad **Weichbilds.** Art. 35.

(e) vid. tot. tit. X. de Cleric. pugn. in duello conf. c. ex multa. 9. §. fin. de voto & voti redempt. & ibi. Dd.

(f) Vid. Caus. 2. qu. 5. cap. VII. & c. 20 seu alio quolibet examine cap. 22. *Monomachiam in lege non assumimus* &c.

(g) uti est in caus. 2. Qu. 5. c. 20.

oblatum susceperit, de quo est Canon Concilii Lateranensis III. sub Alexandro III. anno 1179. habiti. (h) Et initio quidem saltem cavebant *ne monomachia vel judicia peregrina in sacris locis vel cœmeteriis vel Episcoporum præsentia fierent*, uti sancitum est in Statutis Concilii Parisiensis de anno 1212. (i) Postea & Laicis ita infestum reddere conabantur, dum illis sepulturam ecclesiasticam denegarunt, quod statutum est in Concilio Toletano sub Sixto IV. anno 1473. (k) Maxime autem hic se memorandum fecit Gregoriorum nomen, quorum IX. (l) dum fulmen illum brutum in Speculum Saxonicum emitteret, articulos simul huc spectantes detestabiles reddere conabatur, quod etiam X. undecimusque comprobarunt. Donec tandem maximum huic rei pondus accederet; cum sub Pio IV. anno 1563. in famoso illo Tridentino Concilio (m) tum Principes duellum permittentes excommunicarentur, tum omnis duellaris dimicatio penitus tol-

(h) Quod vide in Tomis Conciliorum ex pretiosa collectione PH. LABBAEI Parisiis publicata Tom. I. col. 1652. in append. c. V. VI. vel apud IO. CABASSVTIVM in notitia ecclesiast. f. 417.

(i) Part. IV. Cap. XV. vid. Tom. Concil. XI. fol. 79.

(k) Canone 20. Concilior. Tom. XII. Col. 1460. d. e.

(l) Equidem in banno hoc Speculo Saxonico ad finem subjuncto, quotus Gregorius is fuerit haud apparet, fuisse tamen IX. probat GRYPHIANDER *de Weichb. Sax. c. 47. n. 6.*

(m) Sess. 25. cap. 19.

tolleretur, quod post Decreta Pontificum Julii II. Leonis X. Clementis VII. Gregori XIII. (n) aliorumque Concilium Avenionense sub Clemente VIII. sollicitius confirmavit. (o)

§. XIII.

De nostris temporibus ut cogitemus, necessum haud est, cum experientia doceamur, usum antiquati hujus probandi morbis cum barbaris istis Seculis diu eviluisse. Illud tamen negligendum minimè est, inter quarundam civitatum, in primis Imperialium privilegia hodiernum vestigia hujus judicii reperiri. Ita ut vel ipsæ urbes loca campestria (Kampff-Plätze) constitutæ fuerint, vel civibus eorundem speciale de non evocando privilegium concessum sit, das Sie niemand fâmpffen möge. Judicium Campionum Noricum propterea celebre est, (a) nec non privilegium Norimbergensibus a Friderico II. datum, (b) in quo cautum, ut nemo atiquem civem loci illius duello impetere debeat in toto Romano Imperio. Notanda imprimis de hoc

(n) in Bulla incipiente: *ad tollendum* edita anno 1582. nono Decembr.

(o) cap. LX. de duello Concil. Tom. XV. col. 1469.

(a) *Ordnung des Kampff-Gerichts des Burggraffthums zu Nürnberg* vide ap. VISCHERVM p. 218. seqq.

(b) quod extat apud LIMNAEVM L. VII. c. 35. n. 17. & WAGENSEILIVM *de civitate Noribergensi* p. m. 253.

hoc Iudicio duellico est urbs Hala in Suevia, duell.
lis Nobilium ibi institutis multum nobilitata. (c)
Herbipolim in Franconia iudicio hoc celebrem
MSCtum operi adjectum docet. Onolsbacum eodem
nomine insignem tradit MVNSTERVS. (d) Forte de
Basilea idem dixeris. (e) Magno non minus numero
privilegia contra duella prostant, exemplo civitatis
Rotenburgo-Tuberanae, Francofurtanae, Wormatien-
sis, Fridbergensis, Tremoniensis, Ratisbonensis, quo-
rum excerpta apud DATTIVM (f) videri possunt.

§. XIV.

Remansit praeter haecce in animis hominum Ger-
manorum amor admodum intensus erga hoc iudici-
um, adeo ut paucissimi vindicandae injuriae causa judi-
cia, plurimi vero duellum capefferent. Evanuit equi-
dem iudicium duellicum cum fine Seculi XV, ita ut
abrogationi obnoxium amplius esse non potuerit, id
tamen probe notandum, quod adhuc anno 2450. in ju-
dicio Rothwilensi adjudicatum tradat GOLDASTVS. (a)
Imo

(c) Quid ibi moris fuerit vide apud DOEPLERVm in *Theatro
poenarum* p. 112. seqq. SCHOTTELIVM de *Sing. Germ. Jur.* p.
524. seqq. conf. LIMNAEVVS L. VII. c. 24. & in *Addit.* p. m.
209, 210.

(d) *Cosmograph.* L. III. c. 305. p. 820. 821.

(e) Anno 1428. wurde in Basel ein Kampff zwischen ei-
nem Baselschen Ritter und einem Spanier gehalten, wovon
siehe die Basler Chronick durch Christ. Wurstisen. Basel
1580. fol. 247.

(f) *de pace publ.* Cap. I. p. 4. 5.

(a) Tom. I. *Reichsstatuten* p. 315.

Imo magis memorabile est, quod SCHOTTELIUS (b) de Julio, Duce Brunsvico Luneburgensi refert, eum in privilegio quodam Henricopolitano de anno 1579. concessisse, ut in necessariis causis ibidem loca ad pugnandum apta congressuris constituerentur. Hodie vix provinciam Principum Christianorum invenias, a qua non omnis monomachia severis poenis sit sublata (quapropter suo jam ævo laudabile Matthias Imperator Edictum condidit, quod anno 1617. in arce Pragensi publicari fecit, (c) Ferdinandus item III. anno 1651. de eadem causa tulit, quod a Divo Leopoldo anno 1667. renovatum est. (d) Merentur his addi, quæ in Saxonia prohibendorum duellorum causa magno numero evulgata sunt, (e) nec non quæ Ducum Brandenburgensium & Brunsvicensium aliorumque de illis abrogandis extitit cura. (f)

K 2

§. XV.

(b) 546.

(c) cuius tenorem vide in Reinkings Bibl. Polic. p. 665.

(d) quo & pertinet die Kaiserl. Resolution über des Reichs Gutachten wegen der Duellen Anno 1668.

(e) Quale est Chur. Fürstl. Sächsis. Mandat wegen des unchristlichen Ausforderns, Balgens und dessen Bestrafung den 30. Jun. 1650. & Edict. Elect. 19. Julii 1665. 20. Sept. 1668. & 5. Oct. 1470. Gothaische Landes-Ordnung B. II. c. 4. tit. 8. p. 237.

(f) Spectat huc Chur. Fürstl. Brandenburgis. Edictum wieder die Duella von 17. Sept. 1652. und 6. Aug. 1688. Herzog Augusti zu Braunschweig und Lüneburg Edict wegen des Ausforderns, Rauffens, Balgens und Kugelwechsels sub dat. d. 29. Dec. 1646.

Ex hisce igitur, quæ hæcenus tribus capitibus perspicue, ut opinor, proposita sunt, satis apparebit, tum quid de iudicio de quo sermo fuit, duellico sit habendum, tum qui apud Exteros æquæ ac Germanus mores circa illud fuerint. Iudicium jam aliorum subibit iudicium nostrum, idque merito ac lubenter si modo non iniquum existat. Iniquum vero non est dissentire, iniquum non est suo abundare sensu. Nobis ut spero iniqua tractationis nota inuri non poterit, æquos itaque nobis spondeamus iudices. Valeant, qui strictam majorum *dictis* in liberalium studiis obœdientiam prætendant, & omnia ad veteris præiudicii amussim comparata velint. Liberior nobis mens est, quo liberiores hic actus iudicandi facultatem nobis concessit. Nihil itaque nunc restat, nisi ut levem hunc laborem antiquitatibus inprimis Germanicis egregiam operam impendentibus denuo commendemus, atque eorum in indagendis prolixius hoc atque aliis ritibus auxilia imploremus.

MANTISSA.

EXhibet Curioso Lectori Excerptum, quod Cap. III. §. VI. nota c. communicandum promissimus. Continet scilicet liber ille MSCtus Ordinationes varias politicas & judiciales Episcoporum Herbipolitanorum, Godofredi & Johannis, Franconiae Ducum, Seculo XV. latas, uti MSCtum sub fine habet: Geschen und mit unsern uffgedruckten Insigel versigelt am Freytag vor Sant Dionisien Tag nach Christi Geburt Vierzeihen hundert und sieben und vierzigsten Jahre.

P. 151. leges Judicii duellici exhibenrur, sub titulo: Das Kampffgericht am Zentgericht. Wan mein gnediger Herr zu Kampff-Gericht sizet, so soll er sitzen an dem Hoff Osten nach darinn er veruund sizet. &c. Magis huc spectant, quæ p. 162. sub titulo: Bisinge habentur: Item der den Bising thun wille der soll die obgenannten drey Tag vor Gericht sten, und wartende seyn ob im yemantz den Bising weren und im die Finger abstoßen wolle.

Item Welchen die Finger abgestossen würden der soll zu stund an mit gleycher Wer und Woth noch Erkenntnus des Rechten mit dem Abstoffer kempffen, und soll von beyden Theiln den Rechten Sicherheyt geschehen, Daß dem Kampff nachkommen werd nach Erkenntnuß des Rechten.

Item Ob ein Frau einem Mann die Finger abstiesse, und es zu dem Kampff in obberürter maßen kummen solt, soll es in solcher maß gehalten werden.

Item Mit solchen Unterscheid das man dem Man mitten in Kreyß ein Gruben mache, die dreyer Schue weyßt sey im ringumb und als dieß das sy im biß an den Nabel get, darin soll er sten und daraus kempffen gegen der Frauen, und soll ein Wer haben, nemlich einen Stecken forderlich zweyer Mans Daumen dick und einer Ellen lang der sollen er drey haben je einem nach dem andern durch seinen Griefswarten.

Item Die Frau soll haben einen Heßlen Stecken von einer Sumer Leyter ein was alt, und soll auch sein einer Ellen lang, an und vor der Hant gleich des Mans Stecken lang und vorn daran sol gepunden seyn eine Wacke von einem Stayn der eines Pfunds schwer sey, und solle zusammen umb wunden seyn in einem Stanchen mit einem Schweynen oder Roßen Remen in Kolben weiß und der sol sy auch drey haben, und je einen nach dem andern gebrauchen durch ihren Griefswarten.

Item Wann der Mann nach der Frauen schlecht, und mit dem Schlage mit seyner Hand oder Arm die Erden rührt, so hat er ein Stangen verlohren, das ist einmal die Sicherheit verlohren, tuct es das zum andern mahl so hat er aber ein Stangen verlohren, die ander Sicherheit und thut er das zum dritten mahl so hat er ganz verlorn den Kampff das die Frau über in mag lassen richten zum Tode ob sy wil oder mit iren Willen lassen bedingen, und darnach mit der Herrschafft und dem Gericht, und der Tod ist enthaupten.

Item Desgleichen were es daß die Frau nach dem

dem Man schlugen, so er seyn Sicherung verfiel in ob-
gerürter maße, thut sy das einmahl so hat sy auch ein
Stangen verlohren, der Sicherheit thut sy das zum
andern mahl so hat sy aber einmal ein Stangen ver-
lohren, dut sy das zu dem drittenmal so hat sy den
Kampff gang verlohren, so mag als dan der Man
auch über die Frau zum Tode lassen richten nach Er-
kentnuß des Rechten, ob er wil oder mit seinem Wil-
len lassen bedingen, und darnach mit der Herrschafft
und dem Gericht, der Frauen Tod ist lebendig be-
graben.

Item Der Frauen Krenß darinnen sy seyn soll,
soll seyn zehen Schuhe langck zu Ring umb von des Mans
Gruben darin er ist.

Ne vacuā maneret pagina, exemplar literarum
diffidatoriarum, quales supra Cap. I. §. 2.
exhibuimus, subiungere
placuit:

Sochgeborner Furste und Herre, 'Her' Wilhelm,
Herzoge zu Sachsen, Landgrave in Dorin-
gen und Marggrave zu Meyssen. Ich Thyr-
me von Hermansgrüne undt ich Eberhart von Uitten-
hoffe, und ich Levin Slegler lassen unwer Gnaden
wissen, daß wir von wegen des Irthums, Hochge-
bornen Fürsten undt Hern, Hern Friederichs Herzogen
zu Sachsen, Landgraven in Doringen undt Marggra-
fen zu Meyssen, unsers gnedigen lieben Herrn unwer
Beyndt

Beyndt und aller unwer Helffer sein wollen, undt zehen uns des in des obgenanten Fürsten Friede und Unfride, undt wollen des unser Ere mit allen unsern Helffern legen unre Gnaden, undt den unsern wol bewaret haben. Gegeben unter meines Thymen von Hermansgrüne Insigel, des wir ander mit gebrauchen.

Wisset Hochgeborner Forste, Herr Herzog Wilhelm, Herzog zu Sachsen, Landgraue in Doringen undt Marggraue zu Myssen, das wir Gunther Graue undt Here zu Mansfeld Synt sind Ern Alpelß Bisthumß zu Chamrod, wer es nu, das ir an synen Gütern, wo dy gelegen weren, adder Namen hettent, ichtes zuvor tendinge hettet, und wir uch darane in einicherleye Schaden tetin, adder thun lissen, wa sich der Schade machte worde; adder zuqweme, darzu wolln wir uch von detwegen nicht antworten, und wollen des unse Ere also met allin den, dy uns dazu behülfür sind, adder werden, an uch bewart wollin haben. Gegeben am Fritage an der heiligen dreyer Könige Tage, der mynern Zal in denselben und vierzigsten Jare versigelt mit unsern Ingesigel.

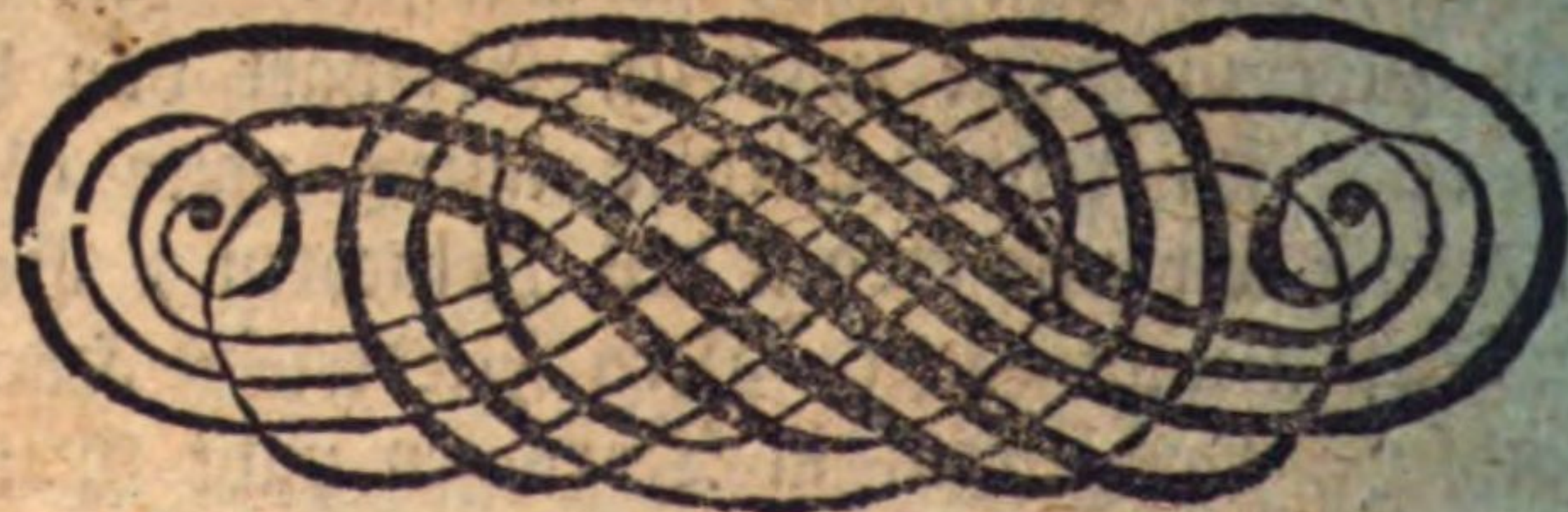
Beyndt und aller unrer Helffer sein wollen, undt zehen uns des in des obgenanten Fürsten Friede und Unfride, undt wollen des unser Ere mit allen unsern Helffern legen unre Gnaden, undt den unvern wol bewaret haben. Gegeben unter meines Thymen von Hermannsgrüne Insigel, des wir ander mit gebrauchen.

Wisset Hochgeborner Forste, Herr Herzog Wilhelm, Herzog zu Sachsen, Landgraue in Doringen undt Marggraue zu Myssen, das wir Gunther Graue undt Here zu Mansfeld Synt sind Ern Alpelß Bisthums zu Chamrod, wer es nu, das ir an synen Gütern, wo dy gelegen weren, adder Namen hetten, ichtes zuvor tendinge hettet, und wir uch darane in einicherleye Schaden tetin, adder thun lissen, wa sich der Schade machte worde; adder zuqweme, darzu wolln wir uch von detwegen nicht antworten, und wollen des unse Ere also met allin den, dy uns dazu behülfür sind, adder werden, an uch bewart wollin haben. Gegeben am Fritage an der heiligen dreyer Könige Tage, der mynern Jal in denselben und vierzigsten Jare versigelt mit unsern Ingesigel.

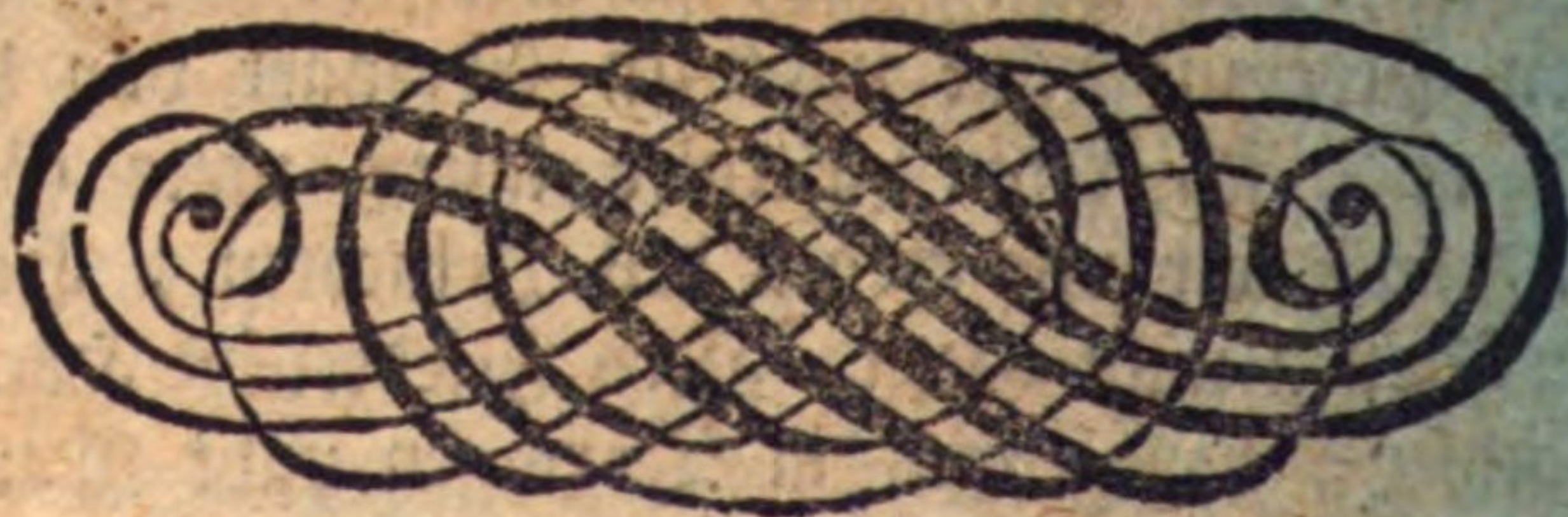
Bevndt und aller unwer Helffer sein wollen, undt zehen uns des in des obgenanten Fürsten Friede und Unfride, undt wollen des unser Ere mit allen unsern Helffern legen unre Gnaden, undt den unvern wol bewaret haben. Gegeben unter meines Thymen von Hermansgrüne Insigel, des wir ander mit gebrauchen.

Wisset Hochgeborner Forste, Herr Herzog Wilhelm, Herzog zu Sachsen, Landgraue in Doringen undt Marggraue zu Myssen, das wir Gunther Graue undt Here zu Mansfeld Synt sind Ern Alpelß Bisthums zu Chamrod, wer es nu, das ir an syren Gütern, wo dy gelegen weren, adder Namen hetten, ichtes zuvor tendinge hettet, und wir uch darane in einicherleye Schaden tetin, adder thun lissen, wu sich der Schade machte worde; adder zuqweme, darzu wollyn wir uch von detwegen nicht antworten, und wollen des unse Ere also met allin den, dy uns dazu behülfür sind, adder werden, an uch bewart wollin haben. Gegeben am Fritage an der heiligen dreyer Könige Tage, der mynern Jal in denselben und vierzigsten Jare versigelt mit unsern Ingesigel.

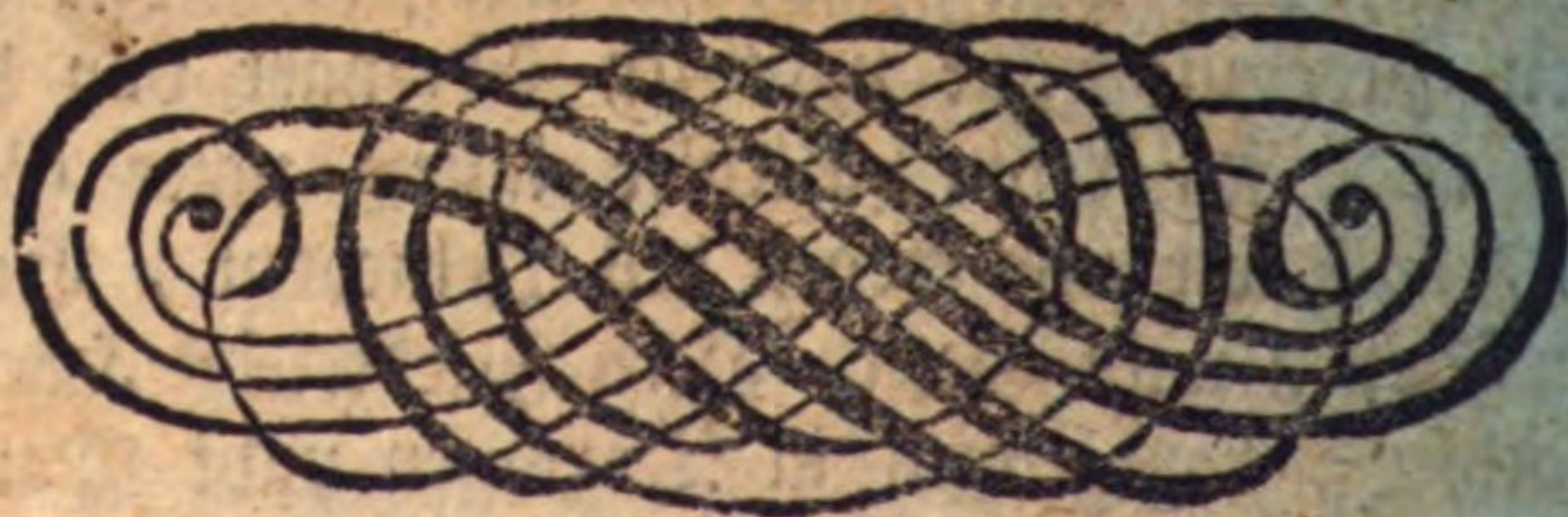
Beyndt und aller unwer Helffer sein wollen, undt zehen uns des in des obgenanten Fürsten Friede und Unfriede, undt wollen des unser Ere mit allen unsern Helffern legen unre Gnaden, undt den unvern wol bewaret haben. Gegeben unter meines Thymen von Hermannsgrüne Insigel, des wir ander mit gebrauchen.

Wisset Hochgeborner Forste, Herr Herzog Wilhelm, Herzog zu Sachsen, Landgraue in Doringen undt Marggraue zu Myssen, das wir Gunther Graue undt Here zu Mansfeld Synt sind Ern Alpelß Bisthumß zu Chamrod, wer es nu, das ir an synen Gütern, wo dy gelegen weren, adder Namen hetten, ichtes zuvor tendinge hettet, und wir uch darane in einicherleye Schaden tetin, adder thun lissen, wa sich der Schade machte worde; adder zuqweme, darzu wollyn wir uch von detwegen nicht antworden, und wollen des unse Ere also met allin den, dy uns dazu behülfür sind, adder werden, an uch bewart wollin haben. Gegeben am Fritage an der heiligen dreyer Könige Tage, der mynern Jal in denselben und vierzigsten Jare versigelt mit unsern Ingesigel.

Beyndt und aller unwer Helffer sein wollen, undt zehen uns des in des obgenanten Fürsten Friede und Unfride, undt wollen des unser Ere mit allen unsern Helffern legen unre Gnaden, undt den unwer wol bewaret haben. Gegeben unter meines Thymen von Hermannsgrüne Insigel, des wir ander mit gebrauchen.

Wisset Hochgeborner Forste, Herr Herzog Wilhelm, Herzog zu Sachsen, Landgraue in Doringen undt Marggraue zu Myssen, das wir Gunther Graue undt Here zu Mansfeld Synt sind Ern Alpelß Bisthumß zu Chamrod, wer es nu, das ir an synen Gütern, wo dy gelegen weren, adder Namen hettent, ichtes zuvor tendinge hettet, und wir uch darane in einicherleye Schaden tetin, adder thun lissen, wo sich der Schade machte worde; adder zuqweme, darzu wollyn wir uch von detwegen nicht antworden, und wollen des unser Ere also met allin den, dy uns dazu behülfür sind, adder werden, an uch bewart wollin haben. Gegeben am Fritage an der heiligen dreyer Könige Tage, der mynern Jal in denselben und vierzigsten Jare versigelt mit unsern Ingesigel.

Gerhard, Ephraim

Ephraimi Gerhardi Phil. & I.U.D. Aulæ ac Regim. Saxo-Vinariens. Advoc.
Ordin. Tractatio Iuridica De Iudicio Duellico vulgo, Vom Kampf- und Kolben-
Gerichte, Occasione art. LXIII. L. I. jur. prov. Saxon Occasione art.
LXIII. L. I. iur. prov. Saxon.

Francof. ; Lipsiæ 1735

4 Diss. 2180#Beibd.16

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10830015-4

VD18 90017587